

KRZYSZTOF A. SITNIK OFM – KRAKÓW

**PRODUKCJA RĘKOPIŚMIENNA KANCELARII KLASZTORU
ORAZ PROWINCJI RUSKIEJ I GALICYJSKIEJ
OO. BERNARDYNÓW WE LWOWIE
JAKO PODSTAWA ZBIORÓW ARCHIWALNYCH**

Zakon Braci Mniejszych obserwantów, w Polsce został uformowany w oparciu o rodzime struktury, dzięki akcji św. Jana Kapistrana, włoskiego franciszkanina, działającego w Krakowie w 1453 roku. Polscy obserwanci, nazwani *bernardynami* od pierwszych klasztorów w Krakowie, Warszawie, Lwowie i Poznaniu, gdzie otrzymały wezwanie św. Bernardyna ze Sieny, sławnego kaznodziei i reformatora zakonu św. Franciszka z Asyżu, mieli organizację prowincjalną. Pierwsze bernardyńskie klasztory, fundowane począwszy od 1453 roku, zostały podporządkowane przez generała zakonu prowincji austriacko-czesko-polskiej. Dopiero w 1517 roku franciszkanie-obserwanci zorganizowali rodzimą prowincję, terytorialnie obejmującą ziemie państwa polskiego. Władza została scentralizowana w osobie prowincjała, wybieranego co trzy lata na kapitule prowincjalnej. Jego jurysdykcji podlegali zakonnicy i konwenty znajdujące się na terytorium prowincji. Gwardiani, wybierani również na kapitule i zatwierdzani na okres trzech lat przez prowincjała, prowadzili administrację poszczególnych klasztorów.

Zespół czynności wykonywanych przez urzędników zakonnych, prowincjała oraz gwardiana, pociągał za sobą konieczność stworzenia kancelarii, zarówno w prowincjach zakonnych, jak i w pojedynczych klasztorach. Ponieważ prowincjał obierał za swoją siedzibę jeden z podległych mu klasztorów, zwany domem prowincjalnym, zespoły akt powstałe w wyniku działalności obu urzędów przechowywano niezależnie w jednym miejscu, czego przykładem był klasztor bernardynów we Lwowie.

W myśl układów poczdamskich o repatriacji ludności polskiej z odstąpionych radzieckiej Ukrainie terenów, bernardyni opuścili w 1946 roku klasztor we Lwowie. Począwszy od 1943 roku, w miarę możliwości, przewożono archi-

walia konwentu oraz prowincji ruskiej i galicyjskiej ze Lwowa do Archiwum Prowincji oo. Bernardynów w Krakowie. Uporządkował je bernardyn Romuald Gustaw, mianowany archiwariuszem prowincji na kapitule we Lwowie w 1939 roku¹. Obecnie zespół źródeł archiwalnych klasztoru lwowskiego obejmuje 164 rękopisy i fascykuły, oznaczone sygnaturami od XXII-a-1 do XXII-n-4, zaś zespół prowincji ruskiej i galicyjskiej 298 oznaczone sygnaturami RGP-a-1 – RGP-t-3².

W niniejszym opracowaniu postarałem się odtworzyć wiadomości o kancelariach, które wytworzyły Archiwa Klasztoru oraz Prowincji Ruskiej i Galicyjskiej oo. Bernardynów we Lwowie, a także ich zasób obejmujący lata 1460-1785. Swoją pracę oparłem przede wszystkim na wiadomościach zaprezentowanych przez bernardyna H. E. Wyczawskiego w książce *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, wydanej w Kalwarii Zebrzydowskiej w 1989 roku.

1.1. Dzieje klasztoru bernardynów we Lwowie (1460-1785). Rys historyczny

Andrzej Odrowąż ze Sprowy i Kupnowic, starosta generalny lwowski (1450) i wojewoda ruski (1451), ufundował w 1460 roku, na zakupionej od miasta Lwowa parceli za bramą Halicką, drewniany kościół pod wezwaniem św. Bernardyna ze Sieny i św. Andrzeja Apostoła oraz klasztor. Osadził w nim sprowadzonych z Krakowa bernardynów. Konsekracji kościoła dokonał miejscowy arcybiskup, Grzegorz z Sanoka, a przejęcia nowej fundacji z ramienia zakonu Gabriel z Werony, wikariusz prowincji austriacko-czesko-polskiej.

Wraz z szybkim rozkwitem miasta intensywności nabierała i działalność bernardynów. Zakonnicy rozwijali we Lwowie ożywioną pracę duszpasterską wśród niedużej jeszcze wówczas grupy ludności katolickiej oraz misyjną wśród grupy monofizyckiej i o wiele liczniejszej prawosławnej, dlatego liczba mieszkańców klasztoru ciągle wzrastała. W 1530 roku konwent zamieszkiwało czterdziestu zakonników, a w latach dwudziestych XVII w., po wybudowaniu nowego, murowanego kościoła i klasztoru – siedemdziesięciu. Byli to w większości zakonnicy nieprzeciętni, jak chociażby wybitni przełożeni zarządzający klaszturem: Marcin z Kamionny (1488), Łukasz z Rydzyny (przed 1503), późniejszy prowincjał, Cezary z Gostynia (1543), Jan Kapistran Wdziekoński, trzykrotnie

¹ H. E. W y c z a w s k i, *Katalog Archiwum Prowincji oo. Bernardynów w Krakowie. Wstęp*, Lublin 1961, s. 4 [nadbitka z „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych”, 3-6 (1961-1963)]; H. E. W y c z a w s k i, *Gustaw Romuald Michał*, w: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, red. H. E. Wyczawski, Warszawa 1981, s. 166-168.

² W y c z a w s k i, *Katalog*, s. [128-210], [402-440]. Opis niektórych rękopiśmiennych jednostek archiwalnych zawiera również maszynopis *Rękopisy biblioteki oo. Bernardynów we Lwowie*, napisany ok. 1930 roku w klasztorze we Lwowie, obecnie w Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie (APBK) o sygnaturze XXII-k-3, s. 2, 22-24, 25-28.

provinciał (1729-1732, 1738-1741, 1747-1750); dobrzy kaznodzieje: św. Jan z Dukli³, Sebastian ze Lwowa (1527-1529), Klemens Ramułt (1552), czy spowiednicy: świętobliwy Mikołaj ze Środy († 1487), spowiednik św. Jana⁴.

W nurt pracy duszpasterskiej bernardyni potrafili zaangażować również osoby świeckie. W związku z tym zorganizowali dla nich działające przy klasztorze bractwa: św. Bernardyna, św. Anny, św. Michała Archanioła, skupiające lwowską i okoliczną elitę religijną.

Bernardyni od początku utrzymywali się z ofiar dobrodziejów, a także z procentów od licznych legatów mszalnych. Ponadto ważne źródło utrzymania stanowił wynajem lokali w kamienicach klasztornych.

W 1513 roku władze zakonne ustanowiły konwent lwowski centralnym ośrodkiem kustodii. Od tego czasu każdorazowemu gwardianowi przysługiwał tytuł kustosa o dużym znaczeniu prestiżowym. Po podziale obserwantów w Polsce w 1637 roku, klasztor we Lwowie stał się rezydencją provinciałów. Zarząd prowincji ruskiej, następnie galicyjskiej, odbywał w nim kapituły⁵, a także stworzył archiwum własnej prowincji. W konwencie istniały również dwie biblioteki: klasztorna i studium filozoficzno-teologicznego. Kustosz lwowski od 1578 roku zaczął przyjmować kandydatów do nowicjatu, natomiast wiadomości na temat istniejącego studium, w którym uczono najpierw kazuistyki, a następnie teologii moralnej, po raz pierwszy pojawiły się w 1592 roku. Na początku XVIII wieku studium lwowskie podniesiono do rangi studium generalnego pierwszej klasy z prawem nadawania jubilatji⁶.

Po pierwszym rozbiórze Polski (1772) konwent lwowski znalazł się na terytorium Austrii. Liczył wówczas sześćdziesięciu jeden zakonników. W 1781 roku provinciał ruski, Liboriusz Zwierzchowski, opuścił Galicję i osiadł w Zasławiu w Polsce. Władze rządowe nie dopuściły do zwołania kapituły i wyboru nowego provinciała, ale nakazały arcybiskupowi lwowskiemu, Ferdynandowi Kiekiemu, wyznaczyć spośród bernardynów komisarza klasztorów w archidiecezji lwowskiej. Został nim Benigny Buczyński. W 1784 roku, na kapitule prowincjalnej we Lwowie, bernardyni, za zgodą władz, utworzyli na terytorium zaboru austriackiego nową prowincję galicyjską pod wezwaniem bł. Jana z Dukli i opieką NMP Niepokalanie Poczętej. Władze zaborcze przywróciły urząd provinciała o ograniczonych kompetencjach, na który kapituła powołała Eukarpiego Weigla, nota bene szkolnego kolegę gubernatora Galicji, Józefa Brigido. Wybór nowego provinciała, Weigla, okazał się opatrnościowy dla klasztoru

³ Beatyfikowany przez papieża Klemensa XII w 1733 roku, kanonizowany przez Jana Pawła II w 1997 roku.

⁴ H. E. Wycza w s k i, *Lwów*, w: *Klasztory bernardyńskie w Polsce w jej granicach historycznych*, red. H. E. Wycza w s k i, Kalwaria Zebrzydowska 1985, s. 193-197, tamże bibliografia.

⁵ W klasztorze lwowskim zorganizowano dziewięć kapituł w następujących latach: 1637, 1563, 1723, 1726, 1729, 1732, 1741, 1763, 1785.

⁶ Wycza w s k i, *Lwów*, s. 193-197.

lwowskiego, bowiem kiedy w 1785 roku konwent został skasowany, życzliwy bernardynom gubernator Brigido wyjednał u bawiącego wówczas we Lwowie cesarza Józefa II cofnięcie dekretu kasacyjnego⁷.

1.2. Kancelaria klasztorna

Na początku zaprezentuję działalność kancelarii klasztoru bernardynów we Lwowie oraz jej produkcję, ponieważ istniała ona począwszy od 1460 roku, a więc dużo wcześniej od kancelarii prowincji ruskiej.

Ogólnie można wyodrębnić następujące kategorie ksiąg i akt, które powstały z biegiem czasu w wyniku działalności kancelarii w klasztorze lwowskim: dokumenty i ich kopiarze, kroniki, mortuologia, księgi i akta personalne, akta związane z kultem i duszpasterstwem, księgi i akta gospodarcze⁸.

Niemal wszystkie konwenty bernardyńskie otrzymywały od fundatorów dokumenty erekcyjne, od biskupów i monarchów dokumenty konfirmacyjne, dyplomy stwierdzające konsekrację kościoła i ołtarzy, posiadane relikwie oraz stwierdzające nadane odpusty, jak również dokumenty erekcyjne różnych bractw. Zasób ich narastał jakby samoczynnie. Ze względów praktycznych gromadził je także i klasztor lwowski, a zakonnicy dokładali zawsze starań o całość i bezpieczeństwo archiwum, bowiem dokumenty stanowiły podstawę dowodzenia w przewodach sądowych.

Dla zabezpieczenia posiadanych dokumentów bernardyni dawali je często do oblaty w kancelariach biskupich, oficjalskich, grodzkich, stąd dokumenty odnoszące się do klasztoru można spotkać między innymi w lwowskich aktach grodzkich i ziemskich⁹. Zdarzało się również, że gwardiani lub kronikarze wpisywali je do zakładanych kronik klasztornych¹⁰. Czasem włączali nawet oryginał, dzięki temu zachował się w kronice brackiej wypisany na pergaminie akt erekcyjny bractwa św. Bernardyna we Lwowie z 1 września 1462 roku. Dokument ten posiadał pieczęć, po której pozostały jedynie sznurki koloru pąsowego i zielonego¹¹.

⁷ Tamże.

⁸ Zwłaszcza w XV wieku w kancelariach klasztornych stosowano księgi wpisów. Księgi dostosowywano do potrzeb instytucji. Powstawały zatem księgi przywilejów, spraw bieżących danego konwentu, spisy zakonników, księgi rachunkowe, postanowienia kapituł itd. S. Nawrocki, *Rozwój form kancelaryjnych na ziemiach polskich od średniowiecza do końca XX wieku*, Poznań 1998, s. 81-82.

⁹ APBK sygn. RGP-k-84, *Teki o. Czesława Bogdalskiego. Materiały do historii klasztorów bernardyńskich*, s. 163; por. *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, t. 1-25, Lwów 1868-1935.

¹⁰ APBK rkps XXII-a-1, *Liber vitae seu catalogus fundatorum, confratrum et benefactorum conventus Leopoliensis ad S. Andream Apostolum Fratrum Minorum de Observantia defunctorum*, 1460-1754, k. 26-27v.

¹¹ APBK rkps XXII-h-1, *Spis członków bractwa św. Bernardyna przy kościele Bernardynów we Lwowie*, 1462, 1 września – 1568, k. 1.

Zakonnicy przechowywali dyplomy w archiwum klasztornym, prawdopodobnie w okutej skrzyni, która zapewniała im dostateczne zabezpieczenie. Nie uchroniło to jednak dokumentów konwentu lwowskiego przed zniszczeniem w 1509 roku, kiedy wojewoda mołdawski, Bohdan III Ślepy, złupił i spalił wraz z miastem także kościół św. Bernardyna i Andrzeja oraz klasztor, a wraz z nim cały zasób archiwalny¹².

W okresie zaborów władze austriackie, chcąc poznać stan majątkowy klasztoru i jego prawne podstawy, zażądały nadesłania dokumentów uposażeniowych do urzędu gubernatora Galicji (Gubernium) we Lwowie. Większość z wysłanych dokumentów przepadła bezpowrotnie. Stąd na podstawie *Inwentarza archiwum klasztoru Bernardynów we Lwowie*¹³, udało mi się jedynie po części odtworzyć jednostki archiwalne do niego się odnoszące. Niektóre z dokumentów, pochodzące z archiwum klasztoru lwowskiego, obecnie w liczbie trzydziestu, są przechowywane w Archiwum Prowincji oo. Bernardynów w Krakowie, inne zostały rozproszone lub zaginęły¹⁴.

Formą zapisu kronikarskiego w najstarszych polskich klasztorach był rocznik, który z biegiem czasu przeszedł do nowej formy zapisu historycznego – kroniki. Kroniki rozwinęły się zwłaszcza w klasztorach zakonów mendykantycznych. Na początku kroniki pisarz wpisywał zazwyczaj dokumenty erekcyjne klasztoru z zatwierdzeniem fundacji przez władzę diecezjalną, królewską, jak również dyplomy uposażeniowe konwentu. Treść kroniki i sposób jej prowadzenia zależały przede wszystkim od inteligencji kronikarza¹⁵.

Pisarze bernardyńscy dzielili księgę kroniki na szereg rozdziałów opatrzonych odpowiednimi nagłówkami: dokumenty, spis przełożonych prowincji zakonnej, spis fundatorów, dobrodziejów itp. Można również odnaleźć w kronikach opisy ówczesnych wypadków politycznych, wojen, klęsk elementarnych, pożarów, trzęsień ziemi. W XVIII wieku poszerzono zakres informacji o szczegółowe opisy i rysunki osobliwości w postaci potworów, które miały się pojawiać w Polsce i krajach sąsiednich. Zdarzało się, że zabrakło w jednych działach czystych stron. Wówczas kronikarz umieszczał w innym dziale zapis nieodpowiadający treści sygnalizowanej nagłówkiem. Nie we wszystkich kronikach pisarze wprowadzali rozdziały. Natomiast prawie we wszystkich można spotkać przerwy w kontynuowaniu zapisek, co było wynikiem niedbalstwa piszących. Obowiązek prowadzenia kroniki klasztornej spoczywał na gwardianie konwentu lub wyznaczonym spośród ojców kronikarzu, którym często był kaznodzieja¹⁶.

¹² W y c z a w s k i, *Lwów*, s. 193.

¹³ APBK rkps XXII-k-2, *Inwentarz archiwum klasztoru Bernardynów we Lwowie*, od poł. XIX wieku do 1892, s. 1A-25, 477-80, 484.

¹⁴ Aneks.

¹⁵ W y c z a w s k i, *Przygotowanie do studiów*, s. 305; J. S z y m a ń s k i, *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 1983, s. 41-44.

¹⁶ W y c z a w s k i, *Przygotowanie do studiów*, s. 306; K. K a n t a k, *Bernardyni polscy 1573-1932*, t. 2, Lwów 1933, s. 191, 495.

W Archiwum Prowincji oo. Bernardynów w Krakowie znajdują się dwie kroniki odnoszące się do dziejów kościoła i klasztoru we Lwowie. Pierwsza powstała w 1895 roku z inicjatywy bernardyna Norberta Golichowskiego, jako kopia manuskryptu *Liber vitae seu catalogus fundatorum, confratrum et benefactorum conventus Leopoliensis ad S. Andream Apostolum Fratrum Minorum de Observantia defunctorum*. Pisana była przez kilku autorów w języku łacińskim (k. 88) i obejmuje lata 1460-1754. Zawiera następujące rozdziały: *Prefatio* (k. 3v), *Primus fundator* (k. 4-4v), *Confratres* (k. 4v-8), *Benefactores praecipui conventus Leopoliensis PP. Bernardinorum* (k. 8-22v), *Copiae commissionum et concessionum* (k. 23-67 v), *Series praelatorum omnium Provinciae Poloniae* (k. 68-81v), *Pro notitia et informatione* (k. 82-87). Rękopis ten o szerokości 232 mm i wysokości 358 mm został oprawiony w płótno¹⁷.

Kolejna kronika: *Pragmatographia theatricos ac publicos tum celeberrimi ac primarii conventus Leopoliensis Fratrum Minorum Regularis Observantiae ad S. Andream Apostolum almae Provinciae Russiae Immaculatae Conceptionis Beatae Virginis Mariae, tum alios perenni memoria et notitia dignos gestus complectens, post intermedium capituli seu convocationem in eodem conventu custodiali anno 1758 die 23 Septembris celebratum sub - - tertio regimine dicti conventus Leopoliensis A. R. P. Feliciani Lewicki - - inchoata et collecta anno - - 1759* – pisana w językach łacińskim i polskim (s. 1024, w tym strony niezapisane: 994-1024), dotyczy okresu od roku 1759 do stycznia 1820¹⁸. Jest tematycznie nieuporządkowana, brak w niej podziału na konkretne rozdziały. Cechą charakterystyczną wspomnianej kroniki są wszyte do rękopisu różne druki treściowo obejmujące szeroki wachlarz zagadnień¹⁹. Księga ta o szerokości 196 mm i wysokości 318 mm została ujęta w twardą, drewnianą oprawę. Na deskach okładzinowych, obciąg-

¹⁷ APBK rkp. XXII-a-1.

¹⁸ APBK rkp. XXII-a-2.

¹⁹ Wykaz druków wszytych do rękopisu XXII-a-2:

Strony	Druk wszyty (tytuł)
235-258	<i>Instancja do Najjaśniejszych Trzech Stanów Rzeczypospolitej za ukrzywdzonym prawem publicznym, i dwiema Akademiami Krakowską i Zamojską, przeciwko wznowionej Akademii Lwowskiej OO. J[ezuitów] pokornie zanesiona, roku 1759, [Estr, t. 9, s. 294].</i>
275-381	<i>Propugnatio iurium, privilegiorum et praerogatarum generalis regni scholae Universitas Cracoviensis, adversus praetensam erectionem academiae in collegio Leopoliensi RR. Patrum Societatis Jesu, A. D. 1759, [Estr, t. 9, s. 297].</i>
384-424	<i>List przyjacielski do nauczycieli szkół lwowskich roku Pańskiego 1760, [Estr, t. 9, s. 303].</i>
425-574	<i>Akta publiczne do interesu Ordynacji Ostrogskiej należące, [1618 – 1754]; [Estr, t. 9, s. 256].</i>
575-664	<i>Zebranie skryptów i listów różnych tyczących się okoliczności Ordynacji Ostrogskiej [1754], [Estr, t. 9, s. 256].</i>

niętych brunatną skórą, pozostały resztki okuć mosiężnych po klamrach do zamknięcia.

W klasztorze lwowskim od roku 1578 istniał nowicjat. Stąd pod opieką przełożonego, później mistrza nowicjatu, znajdowała się księga przeznaczona do wpisów osób przyjmujących habit zakonny. Była ona często połączona z wpisami profesów, umieszczonymi od drugiego końca księgi. Należy zauważyć, że do pierwszej poł. XIX wieku kandydaci do zakonu składali śluby wieczyste po nowicjacie. Sami nowicjusze, a w przypadku niepiśmiennych – magister, czynili wpisy do księgi: klerycy w języku łacińskim, zaś bracia zakonni w języku polskim. Według określonego schematu podawali następujące informacje: imię zakonne, wiek, imię i nazwisko ojca, (od XVII wieku pojawia się często imię i nazwisko rodowe matki), miejsce urodzenia, data obłóczyn lub składanej profesji zakonnej oraz imię i nazwisko kapłana – przełożonego przyjmującego profesję. Od XVIII wieku w księdze pojawiają się również odpisy aktu chrztu danego nowicjusza. Nie jest to jednak regułą²⁰.

- 725-744 *Processus Judiciarius in causa patradi cruenti infanticidii per infideles Judaeos seniores synagogae Woyslavicensis, ac alios, in officio castrensi capitaneali Crasnos-taviensi definitus anno Domini 1761*, [Estr, t. 9, s. 313].
- 873-892 *Relacja o obserwacji astronomicznej przejścia planety Venus przez płaszczyznę słoneczną, którą czynił w Warszawie na górnej galerii publicznej Biblioteki Załuskich roku 1761, dnia 6 czerwca, x. Stefan Łuskina Societas [sic] Jesu profesor filozofii i matematyki w Collegium Warszawskim*, [Estr, t. 9, s. 312].
- 905-912 *Kopia drugiego listu Jmci Pana A. X. Pisanego z Warszawy do Jmci Pana Obserwatora Zamojskiego, dnia 22 października, roku 1761*, [Estr, t. 9, s. 312].
- 915-916 *Dokument drukowany, regulujący handel, wystawiony przez Teodora Wessela, podskarbiego wielkiego koronnego, kawalera Orderu Białego, w dniu 12 sierpnia 1761*, [Estr, t. 9, s. 315].
- 917-932 *[Dańczewski Stanisław], Nowa sława prześwietnego Collegium Warszawskiego Societas Jesu, przez matematyka zamojskiego wzajemnie obroniona roku 1761*, [Estr, t. 9, s. 310].
- 938-939 *Dokument drukowany, zabezpieczający system monetarny, wystawiony przez Teodora Wessela, podskarbiego wielkiego koronnego, kawalera Orderu Białego, w dniu 19 października 1761*, [Estr, t. 9, s. 315].
- 943-944 *Decretum Tribunalis Regni Petricoviensis, feria secunda in vigilia festi Immaculae Conceptionis B. V. M. Anno Domini 1761, inter Magnificum Joannem Kielczewski et Collegium Societatis Jesu Calisiense latum*, [Estr, t. 9, s. 310].

²⁰ APBK rkps XXII-b-1, I. *Metrica professionis fratrum loci Leopoliensis a. D. 1592, frater Franciscus Varthensis custos Leopoliensis*. II. *Ponuntur nomina et cognomina fratrum habitu sancto indutorum in conventu Leopoliensi ad S. Andream Apostolum Ordinis S. Francisci de Observantia*, 1592, 25 maja – 1695, 5 listopada, k. 1-66; rkp. XXII-b-2: I. *Liber metrices fratrum novitiorum susceptionem habitus sacri S. P. Francisci in conventu Leopoliensi ad S. Andream Apostolum simulque protestationes discretorii novitiis factas continens a R. P. Eleutherio Mankutewicz - - pro tunc magistro novitiorum comparatus anno Domini 1755*, 1755 – 1857. II. *Liber metrices fratrum novitiorum emittentium professionem religiosam in regulam S. P. N. Francisci in conventu Leopoliensi ad sanctum Andream Apostolum anno Domini 1755 comparatus*, 1755-1773, s. 1-158.

Akta personalne poszczególnych zakonników zamieszkujących klasztor lwowski zachowały się jedynie za lata 1813-1939²¹.

Do kategorii zapisek personalnych należy zaliczyć znajdujące się w archiwum klasztoru lwowskiego mortuologia (*Libri mortuorum*). Zapisywano w nich imię, nazwisko, datę śmierci, czasami szczegół z życia lub pochwałę cnót zmarłego zakonnika²².

W konwencie lwowskim, jak zresztą w każdym innym klasztorze bernardyńskim, zakonnicy wybierali na kapitule spośród swojej społeczności kilku ojców, którzy byli doradcami gwardiana. Doradców tych nazywano dyskretnami, a ich wybór zatwierdzał prowincjał. Z kolei rada klasztorna – kapituła była zwoływana i odbywana pod przewodnictwem gwardiana, a w jej skład wchodziła wszyscy profesji zamieszkujący konwent. Na poszczególnych sesjach kapituły klasztornej dyskreci przyjmowali sprawozdania przełożonego dotyczące administracji i majątku konwentu, przeglądali rachunki, podejmowali decyzje w sprawach ważniejszych, wiążące przełożonego. Poruszali również sprawy dyscypliny zakonnej oraz pracy duszpasterskiej w kościele klasztornym²³. Sekretarz protokołował w księgach przebieg kapituły²⁴.

Z grupy akt związanych z kultem i duszpasterstwem należy wymienić prowadzone w klasztorze księgi mszalne. Ogólnie można podzielić je na dwa rodzaje: księgi mszy fundacyjnych²⁵ oraz księgi mszy manualnych²⁶. Szerzej za-

²¹ APBK rkps XXII-b-8, *Akta personalne klasztoru Bernardynów we Lwowie*, s. 1-728.

²² APBK rkps XXII-b-9, *Liber mortuorum klasztoru bernardynów we Lwowie*, 1484-1863, k. 1-182; rkps XXII-b-10, *Liber mortuorum PP. ac FF. Ordinis Minorum S. P. N. Francisci Regularis Observantiae vulgo Bernardinorum Provinciae Galicianae sub titulo Immaculatae Conceptionis B. V. M. in conventu Leopoliensi*, 1465-1938, s. 1-366.

²³ Wycza wski, *Przygotowanie do studiów*, s. 307; tenże, *Kalwaria Zebrzydowska. Historia klasztoru Bernardynów i Kalwaryjskich Drózek*, Kalwaria Zebrzydowska 1987, s. 174; K. Kanta k, *Bernardyni polscy*, t. 1, 1453-1572, Lwów 1933, s. 86-87, 89.

²⁴ APBK rkps XXII-l-1, *Akta dotyczące administracji klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1601-1939, s. 1-1118; rkps XXII-l-2, *Akta dotyczące administracji klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1637-1938, s. 1-1380; rkps XXII-l-5, *Processus dioecesanus inter patres Observantes et patres Conventuales civitatis Leopoliensis de praecedentia formatus*, 1627, 15 stycznia – 1629, 7 września, k. 1-87; rkps XXII-l-6 identyczny z XXII-l-5; rkp. XXII-l-7, *Akta dotyczące sporów i procesów klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1663-1937, s. 1-1020.

²⁵ APBK rkps XXII-m-1, *Akta dotyczące fundacji mszalnych klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1656-1912, s. 1-718; rkps XXII-m-2, *Akta dotyczące fundacji mszalnych klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1668-1915, s. 1-850.

²⁶ APBK rkps XXII-f-5, *Księga mszalna klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1750-1753, k. 1-50; rkps XXII-f-6, *Księga mszalna klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1754-1758, k. 1-63; rkps XXII-f-7, *Księga mszalna klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1761-1766, k. 1-64; rkps XXII-f-8, *Registrum eleemosynae obligatoriae custodialem superioratum A. R. Patris Feliciani Lewicki* (księga mszalna), 1760, 3 stycznia – 1764, 10 lutego, s. 1-140; rkps XXII-f-9, *Księga mszalna klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1769, 19 września – 1777, 31 lipca, s. 1-280; rkps XXII-f-10, *Księga mszalna klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1785, grudzień – 1789, listopad, k. 1-50.

gadnienie omawia H. E. Wyczawski w artykule *Księgi mszalne jako źródło historyczne*²⁷.

W lwowskim klasztorze znajdowały się otaczane czcią relikwie bł. Jana z Dukli. W związku z kultem narastała odpowiednia dokumentacja. Bernardyni spisywali uzyskiwane przez wiernych łaski, rejestrowali składane przy grobie Błogosławionego wota. Podczas starań o beatyfikację, a następnie kanonizację zakonnicy przygotowywali materiały historyczne i rozprawy o cnotach oraz katalogi łask i cudów dokonujących się za wstawiennictwem Jana z Dukli, potrzebne do zamierzonego procesu²⁸.

Powstawały też w klasztorze akta odnoszące się do działających bractw: św. Bernardyna²⁹, św. Anny i św. Michała Archanioła³⁰.

Dział ksiąg i akt gospodarczych wytworzony przez kancelarię klasztoru lwowskiego przedstawia się dość skromnie. Są to zazwyczaj rejestry jałmużny wpływającej na rzecz konwentu³¹.

²⁷ ABMK, 7 (1963), s. 43-76.

²⁸ APBK rkps XXII-e-1, *Acta procesu beatyfikacyjnego błogosławionego Jana z Dukli* – rękopis ten, obejmujący lata 1616-1619, zawiera uwierzytelniony odpis akt z ksiąg konsystorza lwowskiego, podpisany przez Marcina Zabłockiego, notariusza publicznego i konsystorza lwowskiego. Został opatrzony pieczęcią Tomasza Pirawskiego, biskupa nikopolskiego i sufragana, wikariusza i oficjała generalnego lwowskiego, wyciśniętą przez papier w czerwonym wosku, o rozmiarach 35 na 28 mm. Pieczęć przedstawia, pośród emblematów biskupich, herb Nałęcz, zaś istniejący w otoku napis jest nieczytelny, s. 130; rkps XXII-e-2, I. *Instantiales ad Sanctissimum pro beatificatione V. S. D. Joanni a Dukla a toto senatu Regni. Responsoriales ad hasce*, s. 1-20. II. *Controversia circa introductionem Reformatorum*, s. 91-158, 193-324, ogólnie obejmuje lata 1625, 1608-1612; rkps XXII-c-3, I. *Processus in causa beatificationis Venerabilis Servi Dei Joanni de Ducla*. II. *Acta luźne dotyczące beatyfikacji Jana z Dukli*, 1643, ogólnie 13 marca – 1649, 28 czerwca, 1612-1739, k. 1-213; rkps XXII-c-4, *Processus in causa beatificationis et canonizationis V. S. D. Joannis de Dukla*, 1727, 19 grudnia – 1729, 19 lutego, 1-449; rkps XXII-e-6, *Processus*, 1737, 6 września – 1740, 16 lipca, k. 1-12; rkps XXII-e-7, I. *Acta różne bł. Jana z Dukli*, k. 1-16, 93-112. II. *Instrukcja w sprawie prowadzenia procesu kanonizacyjnego*, k. 17-89, 113-118, ogólnie 1741-1754; rkps XXII-e-8, I. *Miracula recentiora B. Joannis de Dukla*, 1713-1754, s. 1-34. II. *Miracula ante obtentum decretum beatificationis B. Joannis de Dukla*, 1608-1630, s. 35-53; rkps XXII-c-9, *Instructio*, przed r. 1762, s. 1-216; rkps XXII-e-10, I. *Instructio*, k. 1-23. II. *Processus in causa beatificationis et canonizationis V. S. D. Joannis de Dukla*, k. 1-24, ogólnie 1764, 1731, 19 listopada – 3 grudnia; rkps XXII-e-11, *Acta dotyczące kultu błogosławionego Jana z Dukli*, 1702-1933, s. 1-458.

²⁹ APBK rkps XXII-h-1, *Spis członków Bractwa św. Bernardyna przy kościele Bernardynów we Lwowie*, 1462, 1 września – 1568, k. 1-20.

³⁰ APBK rkps XXII-h-2, I. *Regestr percepty i expensy Bractwa Świętej Anny i Świętego Michała Archanioła sprawiony przez sławetnego Pana Szczepana Komarnickiego podskarbiego bractwa*. II. *Regestr expensy różnej na potrzeby Bractwa*, ogólnie 1755, 16 sierpnia – 1884, 30 maja, s. 1-422.

³¹ APBK rkps XXII-h-7, I. *Regestrum eleemosynarum perceptarum pro conventu Leopoliensi*. II. *Incipiunt registra expensarum conventus Leopoliensis*, ogólnie 1714, 10 lutego – 1717, 9 czerwca, k. 53; rkps XXII-m-8, I. *Eleemosinae pro conventu Leopoliensi - - percepta*. II. *Eleemosinae pro conventu Leopoliensi - - expensa*, ogólnie 1782, styczeń – 1796, 20 grudnia, k. 1-200.

W 1600 roku z inicjatywy lwowianina, Benedykta Gąsiorka, prowincjała (1594-1597), bernardyni rozpoczęli budowę, z ciosanego kamienia, obszernego trzynawowego kościoła oraz potężnych rozmiarów dwupiętrowego klasztoru. Budowle te ukończyli w 1620 roku. W latach 1735-1739 kustosz lwowskiego klasztoru, Jan Kapistran Wdziekoński, przeprowadził remont świątyni, zmieniając jej wystrój wewnętrzny³². W związku z prowadzeniem budowy klasztoru i kościoła oraz późniejszą jego renowacją, powstawały księgi informujące o ich przebiegu i związanych z tym wydatkach³³.

W kancelarii klasztoru lwowskiego powstało wiele tematycznych inwentarzy, na przykład dotyczące wystroju kościoła klasztornego, uposażenia zakrystii, urządzeń budynku klasztornego i jego otoczenia, zawartości biblioteki i archiwum, posiadanych nieruchomości, prowadzonej przez klasztor apteki³⁴.

Dla ingrosowania okólników (kurend) generałów, komisarzy generalnych i prowincjałów w klasztorze lwowskim zakładano księgi wpisów. Zachowały się jedynie rękopisy z początku XIX wieku³⁵. Sposób przesyłania okólników odbywał się ściśle ustalonym porządkiem. Kanclerz przysyłał okólnik do klasztoru, który znajdował się najbliżej siedziby prowincjała. Tam gwardian go odczytywał i wpisywał do księgi, a następnie opatrzony jego podpisem był przesyłany do następnego klasztoru według ustalonej z góry kolejności. Z ostatniego klasztoru okólnik wracał do kancelarii prowincjała podpisany przez wszystkich gwardianów. Podobną drogą kancelaria prowincjała ogłaszała okólnik generała³⁶.

Pod panowaniem austriackim liczba i częstotliwość przesyłanych klasztorowi okólników i różnych zarządzeń wzrosła. Przesyłały je austriackie władze państwowe, zaś w okresie poddania klasztorów jurysdykcji biskupów – konsystorze. Kancelaria klasztorna zaprowadziła osobne księgi dla ich wpisów. Księgi te były kontrolowane zarówno przez prowincjałów, jak i urzędników pań-

³² Wycza wski, *Lwów*, s. 194, 196.

³³ APBK rkps XXII-l-2, *Akta dotyczące gmachu kościelnego Bernardynów we Lwowie i wyposażenia*, 1687-1946, s. 1-1126; rkps XXII-l-1, *Akta dotyczące administracji klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1601-1939, s. 1-1118.

³⁴ APBK rkps XXII-j-1, *Inventarium*, 1624-1650, k. 1-52; rkps XXII-j-2, *Regesta ecclesiae, sacrarii et reliquae omnis supellectilis conventus custodialis Leopoliensis ad S. Andream Apostolum Patrum Bernardinorum*, 1775, październik – 1876, s. 1-234; rkps XXII-j-3, *Zbiór inwentarzy kościoła i klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1785-1920, s. 1-472; rkps XXII-k-4, *Elenchus librorum bibliothecae conventus custodialis Leopoliensis*, 1757, 5 czerwca, k. 1-46; rkps XXII-k-5, *Catalogus omnium librorum bibliothecae Leopoliensis ordinis M[inorum] S. P. F[rancisci] Observantium anno Domini 1771 die III Maji*, s. 23-50; rkps XXII-l-1, *Nieruchomości klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1620-1937, s. 1-996; rkps XXII-l-9, *Akta dotyczące kamienic klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1612-1939, s. 1-1034; rkps XXII-l-10, *Akta dotyczące lokatorów w budynkach klasztoru Bernardynów we Lwowie*, 1599-1937, s. 1-1288.

³⁵ Obecnie w APBK opatrzone sygnaturami XXII-c-1 do XXII-c-5.

³⁶ Wycza wski, *Przygotowanie do studiów*, s. 311.

stwowych³⁷. W archiwum klasztoru lwowskiego zachowało się dziewięć rękopisów tych ksiąg, począwszy od 1786 roku³⁸.

1.3 Kancelaria prowincji

Wraz z erekcją prowincji ruskiej w 1637 roku, a następnie galicyjskiej w 1784 roku, powstała kancelaria prowincjała i archiwum z siedzibą w klasztorze bernardyńskim we Lwowie³⁹. Prowincjał – główny urzędnik kancelarii – w związku z wykonywaną jurysdykcją nad podległymi konwentami i zakonnikami, miał szereg spraw wymagających urzędowego załatwienia. Personel kancelaryjny był nieliczny. Kancelarią kierował wybierany przez kapitułę prowincjalną sekretarz (kanclerz). Oprócz niego prowincjałowie posiadali często osobistych sekretarzy, tzw. socjuszy. Zamiennie sekretarz prowincji, albo sekretarz-socjusz, towarzyszyli prowincjałowi w częstych podróżach do podległych jego jurysdykcji klasztorów, zabierając ze sobą aktualne akta i pieczęć prowincji⁴⁰. W Polsce przedrozbiorowej kancelaria prowincjała była urzędem ruchomym. Pod panowaniem austriackim ustabilizowała się w siedzibie prowincjała we Lwowie.

Oprócz zwyczajnego urzędowania w zakresie administracji zakonnej prowincji, kancelaria prowincjała obsługiwała zbierającą się zazwyczaj co trzy lata kapitułę prowincji ruskiej, następnie galicyjskiej, nie licząc kapituł pośrednich. Kanclerz rozsyłał do konwentów prowincji pismo komisarza generalnego lub prowincjała zwołujące kapitułę. Podczas trwania kapituły sekretarz przygotowywał dokumenty, a po jej zakończeniu wprowadzał wytworzone przez kapitułę akta do księgi wpisów kapitulnych⁴¹.

Produkcję kancelarii prowincji ruskiej i galicyjskiej można podzielić na: dokumenty wytworzone i przyjmowane, kopiarze dokumentów, akta odbywanych kapituł i protokoły posiedzeń zarządu prowincji, akta dotyczące podległych klasztorów, księgi rachunkowe, akta personalne zakonników, korespondencję prowincjałów, różne opracowania kancelaryjno-archiwalne.

Kancelaria wystawiała stosunkowo niewiele dokumentów. Większość stanowiły dokumenty przyjmowane z zewnątrz. Dla potrzeb kancelarii prowincji ruskiej stworzono w połowie XVIII wieku wykaz bull, brewiów, konstytucji apostolskich i dekretów kongregacji rzymskich. Fascykuł obejmując oryginalne akta w języku łacińskim⁴².

³⁷ Tamże, s. 311.

³⁸ Obecnie w APBK opatrzone sygnaturami od XXII-c-6 do XXII-c-14.

³⁹ K a n t a k, *Bernardyni*, t. 2, s. 326, 497.

⁴⁰ K a n t a k, *Bernardyni*, t. 1, s. 78, 80; t. 2, s. 187.

⁴¹ W y c z a w s k i, *Przygotowanie do studiów*, s. 314.

⁴² APBK rkps RGP-a-1, I. *Bulle, brevia, konstytucje apostolskie, dekrety kongregacji rzymskich, 1524-1749. II. Originalia epistolarum cursoriarum tam - - Generalium, quam Commissariorum et - - Provincialium, 1644-1751*, s. 1-598.

Kolejną ważną grupę ksiąg stanowiły akta kapituł prowincjalnych, nazywanych aktami prowincji. W prowincji ruskiej zaczęto je prowadzić od 1637 roku, a następnie w galicyjskiej⁴³. Akta kapituł wnoszą wiele wiadomości odnośnie uchwał kapituł dotyczących życia zakonnego, działalności zakonników, nowicjatu, studium zakonnego, spraw materialnych, wybieranych zarządów prowincji, przełożonych poszczególnych klasztorów prowincji ruskiej oraz galicyjskiej, itp.

Dla akt dotyczących podległych prowincji ruskiej klasztorów nie zakładano osobnych ksiąg wpisów. Natomiast wytwarzane przez kancelarię prowincjała akta, łącznie z wpływającymi pismami z poszczególnych klasztorów, łączono w fascykuly i odpowiednio sortowano, począwszy od akt ogólnych odnoszących się do wszystkich po kolei klasztorów. Na ich podstawie można odtworzyć wiadomości dotyczące prowadzonych budowli, remontów, inwestycji, przychodu i rozchodu danego klasztoru⁴⁴.

Prowincjałowie nie posiadali osobnego uposażenia, ale żyli we wspólnocie klasztoru lwowskiego i utrzymywali się z jego dochodów. Zaś wydatki związane z podróżami i funkcjonowaniem kancelarii były pokrywane między innymi ze składek klasztorów prowincji. Stąd kancelaria prowincjała posiadała księgę przychodów i rozchodów, z których prowincjałowie, podczas kapituł, składali sprawozdania. Zachowały się jedynie księgi rachunkowe z XIX wieku⁴⁵.

Kancelaria prowincjała przechowywała i tworzyła akta personalne, niezależnie od tej samej kategorii akt narastających w podległych prowincjałowi konwentach prowincji ruskiej oraz galicyjskiej. Znajdujemy tu mortuologia, akta dotyczące świętych, błogosławionych, opinie mistrzów nowicjatu o kandydatach do zakonu, wyniki głosowania przed profesją i każdymi święczeniami, osobiste dokumenty zakonników, koncepty odpowiedzi prowincjała na pisma zakonników, różne zestawienia statystyczne⁴⁶.

⁴³ APBK rkps RGP-a-2, *Akta Prowincji Ruskiej i tzw. Galicyjskiej zakonu Bernardynów*, 1637-1822, s. 1-354; rkps RGP-a-3, *Akta Prowincji Ruskiej, tzw. Galicyjskiej i Polskiej oraz Małopolskiej Litewskiej zakonu Bernardynów*, 1651-1948, s. 1-526; rkps RGP-a-4, *Acta Provinciae Russiae*, 1729, 15 czerwca – 1774, 22 kwietnia, s. 1-799; rkps RGP-a-5, *Acta Fratrum Minorum Observantium Provinciae Russiae*, 1769, 1 kwietnia – 1774, 3 lutego, s. 1-346; rkps RGP-a-6, I. *Archivum Provinciae Beati Joannis Duklani sub protectione Immaculatae Conceptionis B. Mariae semper Virginis*. II. *Dispositiones et resolutiones tam regiminis politici quam etiam spiritualis ab anno 1806 emanatae*, 1784, 11 grudnia – 1804, 20 kwietnia, 1806, 1 września – 1825, 24 kwietnia, s. 1-156.

⁴⁴ Zachowały się akta opatrzone sygnaturami od RGP-f-1 do RGP-f-22 oraz RGP-l-1 – RGP-l-19 dotyczące między innymi klasztorów: w Alwerni, Brzeżanach, Dubnic, Dukli, Fradze, Gwoźdźcu, Husiatynie, Kalwarii Zebrzydowskiej, Kole, Krakowie na Stradomiu, Kryspinopolu, Lesznie, Leżajsku, Lwowie, Łęczycy, Piotrkowie Trybunalskim, Przeworsku, Rzeszowie, Samborze, Sokalu, Stoczku, Tarnowie, Warszawie, Zbarażu.

⁴⁵ W APBK objęte sygnaturami RGP-i-1 – RGP-i-10.

⁴⁶ APBK rkps RGP-d-1, *Akta różne Prowincji Galicyjskiej i Polskiej zakonu Bernardynów*, 1741-1951, s. 1-1596; rkps RGP-d-2, *Akta dotyczące nowicjatu Prowincji Ruskiej, Galicyjskiej i Polskiej zakonu Bernardynów*, 1757-1943, s. 1-1056; rkps RGP-e-1, *Akta dotyczące*

Prowincjałowie prowincji ruskiej i galicyjskiej prowadzili więcej lub mniej ożywioną korespondencję urzędową. Korespondencji prywatnej nigdy nie łączono z urzędową. Do końca XVII wieku listy wpisywano do akt kapituł, a dopiero pod koniec XVII wieku zaczęto przechowywać w kancelarii wszystkie listy urzędowe prowincjałów. Porządkowano je według ich nadawców. Korespondencję prowincjałów z biskupami i ich konsystorzami sortowano według konsystorzy⁴⁷.

U Braci Mniejszych obserwantów, na przełomie XVI i XVII wieku, pojawiły się tendencje zmierzające do opracowania swych dziejów⁴⁸. W związku z tym powołano w Polsce, w bernardyńskich prowincjach: małopolskiej (od 1652), wielkopolskiej (od 1653), litewskiej (od 1680), osobną funkcję chronologa. W prowincji ruskiej do 1684 roku sekretarz prowincji, poza sprawowaniem pieczy nad archiwum, wykonywał czynności, w trzech innych prowincjach przypisane chronologowi. Pierwszy tytuł chronologa prowincji ruskiej otrzymał dopiero w 1684 roku Jan Kapistran Jurkiewicz (zm. 1690)⁴⁹. Funkcja chronologa była dożywotnia. Do jego obowiązków należało spisywać bieżącą historię za-

Świętych, Błogosławionych i zmarłych w opinii świętości zakonu Bernardynów, 1629-1947, s. 1-328; rkps RGP-c-2, Caemeterium patrum ac fratrum almae Provinciae Russiae (Mortuologium), 1681-1746, k. 1-53; rkps RGP-e-6, Wykazy statystyczne zakonu Bernardynów w Polsce, 1744-1939, s. 1-1144.

⁴⁷ APBK rkps RGP-c-1, *Wykaz korespondencji, jaka wpłynęła do Urzędu Prowincjałskiego OO. Bernardynów we Lwowie, 1749, 28 czerwca – 1902, 17 lutego, s. 1-300; rkps RGP-c-2, Protokół czynności Urzędu prowincjałskiego zakonu Bernardynów w Galicji, 1781, 7 czerwca – 1797, 18 kwietnia, s. 1-636; rkps RGP-c-3, *Protocollum expeditionum stante provincialatu A. R. P. Eucarpii Weigel in negotiis Provinciae partim ad - - locorum ordinarios partim ad - - regnorum Galiciae et Lodomeriae gubernium factarum, 1785, 10 sierpnia – 1790, 21 września, s. 1-186.**

⁴⁸ W pierwszych trzech wiekach istnienia Braci Mniejszych właściwie nie zajmowano się ich historią. Dopiero obserwanci dali początek tej dyscyplinie. W oparciu o materiały nadesłane ze wszystkich prowincji z rozkazu generałów zakonu Pawła Pisottiego i Andrzeja Alvareza, portugalski zakonnik Marek z Lizbony († 1591) napisał pierwszą historię całego zakonu *Chronica Fratrum Minorum*. Następną historię zakonu *De origine Seraphicae Religionis eiusque progressibus* napisał generał Franciszek Gonzaga († 1620). Także i jemu bernardyni dostarczyli materiałów historycznych na temat swojej prowincji, opracowanych prawdopodobnie przez Hannibala Rosellego. Inny wybitny historyk zakonu, Irlandczyk pracujący w Rzymie, Łukasz Wadding († 1657) wydał *Annales Ordinis Minorum* zawierające historię całego zakonu po 1540 roku. Zakonnicy po śmierci Waddinga kontynuowali wydawanie dalszych tomów. W Polsce między innymi z tego względu powołano w poszczególnych prowincjach funkcję chronologa, który miał obowiązek dostarczać materiały historyczne na temat bernardyńskich prowincji do Rzymu najpierw dla Waddinga, później kontynuatorów jego dzieła. H. E. Wyczański, *Krótką historią Zakonu Braci Mniejszych*, w: *Klasztory bernardyńskie w Polsce*, s. 607; Kantak, *Bernardyni*, t. 2, s. 305, 325; H. Holzapfel, *Manuale historiae Ordinis Fratrum Minorum, Friburgi Brisgoviae 1909*, s. 521; WadFon A, t. 16, s. 778 n.; t. 20, s. 303, 444 n.; 478; t. 23, s. 36, 303.

⁴⁹ APBK syg. F-kop. 29, *Acta Provinciae Russiae, 1637 – 1750*, t. 3, k. 499.

konnej prowincji, a także dzieje bernardynów poczynszy od ich sprowadzenia do Polski w 1453 roku przez króla Kazimierza IV Jagiellończyka. Bazę źródłową do tego rodzaju prac stanowiły akta kancelarii zarówno prowincji jak i klasztornych. Na ich podstawie powstawały szczegółowe opracowania wybranych przez chronologa wydarzeń. Poziom tych opracowań był różny, zależny od przygotowania historycznego ich autorów⁵⁰.

Dla kancelarii prowincji ruskiej powstały następujące opracowania: pierwsze *Laconicum novellae Provinciae Russiae titulo Immaculatae Conceptionis B. V. M. insignitae aliquotve eiusdem locorum et conventuum myrrhothecium seraphico Fratrum Minorum Regularis Observantiae ordini mellificans collectum fratre Bernardino Kaliski - - compilatum Leopoli ad S. Andream Apostolum die 17 Aprilis anno Domini 1647*, zainicjowane w 1647 r. przez Bernardyna Kaliskiego OFM (zm. 1658), a następnie kontynuowane przez kronikarzy zakonnych. Obejmuje lata 1460-1667⁵¹. Kolejne, zatytułowane *Fundatio Fratrum Minorum de Observantia in patribus Poloniae anno Domini 1454 ordinis vero 246 quo tempore beatus Pater Joannes Capistranus introduxit Fratres Minores Observantes in Poloniam ditos ibidem Bernardinos et - - Zbigneus Oleśnicki Cardinalis et episcopus Cracoviensis fundavit primo Cracoviae in Stradomia eosdem - - za lata 1452-1685*, zostało napisane w językach łacińskim i polskim w drugiej poł. XVII wieku przez bernardyna Cypriana Damirskiego (zm. 1720)⁵². Ogłosił je drukiem ks. Sadok Barącz w *Pamiętniku zakonu WW. OO. Bernardynów w Polsce*⁵³.

W prowincji ruskiej powstały jeszcze dwa inne anonimowe dzieła odnoszące się do dziejów zakonnej prowincji. Rękopis *Archivium Provinciae Russiae ac omnium conventuum respectu foundationum, per quem, quando, quo in loco, compilatum a. D. 1737 sub gubernio Fr. P. Ignatii Orłowski pro tunc ministri provincialis* obejmuje czas od XV w. do 1737 roku. Powstał on z szeregu poszytów, zawierających opisy poszczególnych klasztorów, pisanych przez różnych autorów ok. 1740 r. w językach łacińskim i polskim⁵⁴. Drugi z anonimowych rękopisów, *Erectio Provinciae Russiae ordinis Minorum Regularis Observantiae sub titulo Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae*, został napisany przed 1750 rokiem. Następnie był kontynuowany przez kolejnych pisarzy zakonnych i obejmuje okres od 1460 do 1782 roku⁵⁵.

⁵⁰ K a n t a k, *Bernardyni*, t. 2, s. 187, 325, 326, 497.

⁵¹ APBK rkp. RGP-b-2, s. 1-202.

⁵² APBK rkp. RGP-b-1, k. 1-117.

⁵³ Lwów 1874, s. 45-193.

⁵⁴ APBK rkp. RGP-b-3, s. 1-910.

⁵⁵ APBK rkp. RGP-b-4, s. 1-102.

ANEKS

**I. Dokumenty Archiwum Klasztoru oo. Bernardynów we Lwowie
1509 – 1785, 27 stycznia¹**

1

1509

Dokument oryginalny z pieczęcią i podpisem króla Zygmunta I, bliżej nieokreślony.

2

1524

Bliżej nieokreślony dokument z podpisem kardynała Krzysztofa [de Forlinio].

3

1571, 31 sierpnia w Warszawie

Dokument papierowy w j. łacińskim i polskim, szer. 210 mm, wys. 325 mm., złożony z 4 kart, z których 1 i 4 niezapisane, z dziurami na zgięciach. Pieczęć mała koronna, wyciśnięta przez papier z wosku, dobrze zachowana. Podpis Franciszka Krasieńskiego, podkanclerzego koronnego. In dorso: streszczenie z XX w. i sygnatura: N. 1. Obecnie w APBK, sygn. 164².

Zygmunt August, król polski, transumuje dokument:

1) 1571, 11 czerwca we Lwowie. Wacław Wygnanowski, wikariusz in spiritualibus i oficjał generalny lwowski, zatwierdza i przyjmuje do oblaty przedstawiony mu przez Michała, garnarza, z Przedmieścia Halickiego, małżonka zmarłej Doroty Duchnickiej, dokument:

a) 1569, 29 października, b.m. Dorota Duchnicka ostatnią wolą rozporządza swym majątkiem na rzecz małżonka, krewnych i klasztoru Bernardynów we Lwowie.

4

1578³, 14 września, we Lwowie

Dokument papierowy w języku łacińskim, złożony z 2 kart szer. 210 mm, wys. 325 mm, z 2 dziurkami na zgięciach. Pieczęć mała koronna, wyciśnięta w wosku przez papier pod tekstem. Podpis króla. In dorso: streszczenie z XVII w. i sygnatura: N. 14. Obecnie w APBK, sygn. 165⁴.

Stephanus rex Poloniae demandat consulatui civitatis Leopoliensis ut hortus, in suburbio Leopoliensi consistenos, per Doroatham, olim coniugem Michaelis suburbani Leopoliensis, patribus Bernardinis Leopoliensis testamento legatus, iisdem tradatur, et auctoritate sui officii eodem pacifice et quiete uti frui faciant.

¹ Opis wybranych jednostek archiwalnych został wykonany na podstawie rękopisu przechowywanego w APBK, oznaczonego sygnaturą XXII-k-2. Zgodnie z oryginałem zachowałem pisownię języka łacińskiego. Datację dokumentów ustaliłem stosownie do wskazań zawartych w książce B. Włodarskiego *Chronologia polska*, Warszawa 1957.

² Wyczański, *Katalog*, s. [61].

³ W rękopisie XXII-k-2 mylnie podano r. 1570.

⁴ Wyczański, *Katalog*, s. [61].

5

1594, 12 września we Lwowie

Feria 2 ante festum Exaltationis s. Crucis proxima Leopoli. Stanislaus Mazgay figulus Leopoliensis, eiusque consors Euphemia disponunt, ut postquam ambo ex hac vita migraverint domus illorum et bancus singularis ad conventum Patrum Bernardinorum Leopoliensis, devoto a sui et pertineat, dantes simul potestatem officio consulari Leopoliensi dicta illa bona vendere et pretii pecuniam acceptam eodem conventui tradere.

6

1601, 13 stycznia we Lwowie

Dokument papierowy w j. łacińskim, złożony z 2 kart szer. 280 mm, wys. 415 mm, zniszczony. Trzy pieczęcie komisarzy pod tekstem, wyciśnięte przez papier w czerwonym wosku, niewyraźne. Podpisy komisarzy. In dorso: 2 streszczenia oraz zapiska: Porrexī Chrysostomus Łanieski plenipotens i sygnatura: N. 6, 2-do [secundo]. Obecnie w APBK, sygn. 169^o.

Feria 3 ante festum S. Priscae virginis proxima Leopoli. Primae origines claustrī et ecclesiae Bernardinorum Leopoli ad S. Andream e lapide aedificati. Quum videlicet aedificium hoc antiquum est lignis est struitum prae vetus late ruinam minaretur, religiosi pater Benedictus provincialis generalis, et pater Simon cum patribus et fratribus conventus sui Leopoli regem Sigismundum III petito adierunt, ut eodem in loco templum et monasterium ex lapidibus atque lateribus suscitare liceat, quod consilium rex quidem rati habuit, at verent, ne eiusmodi templi ac monasterii structura, monitioni civitatis Leopoliensis afficeret, propter ea litteris suis Varsaviae in comitiis generalibus die 10 martii anni 1600 datis, commissionem ex nobilibus constituit, cuius esset una eum magistratum Leopoliensi consiliis communicatis, in loco ipsius lignei monasterii recognoscere et diiudicare, ibidem templum ac monasterium ex lapidibus et lateribus constitui possit? Sub eodem rex Sigismundus III etiam magistratui Leopoliensis in mandatis dedit, ut commissioni a se constitutae eo sine suae consilia adiungeret. Commissio ipsa litteris suis dato Leopoli feria 3 post festum S. Martini pontificis anno 1600 magistratui Leopoliensi eo fine terminum ad feriam 3 ante festum Sanctae Priscae praefixit. Commissio haec mixta, convocatis architectis, murariis, dimensoribus, expetitis eorundem consiliis, decrevit liberam esse PP. Religiosis templi et coenobii novi ex lapidibus et lateribus in loco praedefinito aedificationem.

7

1601

Descriptio erectionis seu aedificationis ecclesiae ad S. Andream et claustrī sub eodem titulo patrum Bernardinorum a primis fundamentis, pro notitia privata inserviens.

8

1602, 10 maja w Warszawie

Dokument papierowy w j. łacińskim, złożony z 2 kart, szer. 330 mm., wys. 210 mm., nieco zniszczony, na prawym marginesie sygnatura: 5/1602. Pieczęć mała koronna

⁵ Wyczawski błędnie określa datę dzienną wystawienia dokumentu na 17 stycznia. Tamże, s. [62-63].

pod tekstem, wyciśnięta przez papier w czerwonym wosku. Podpisy: króla i Szymona Rudnickiego. In dorso: streszczenie z XX w.
Obecnie w APBK, sygn. 171⁶.

Sigismundus III rex ad structuram ecclesiae, coenobii et aliorum aedificiorum PP. Bernardinorum concedit liberam sectionem perceptionemque lapidum, in lapidicina regia, quae dicitur Polana, ad octiennium valituram.

9

1603, 9 marca, w Krakowie

Dokument papierowy w języku łacińskim, złożony z 2 kart szer. 420 mm, wys. 285 mm, nieco poplamiony, z 2 dziurkami na zgięciach. Pieczęć mała koronna pod tekstem. Podpisy króla i Jana Wielżyńskiego. U dołu po prawej stronie i in dorso streszczenia z XX w. oraz in dorso sygnatura: N. 14.
Obecnie w APBK, sygn. 172⁷.

Zygmunt III, król polski, transumuje dokument:

1602, 26 stycznia we Lwowie. Jerzy Mniszech, wojewoda sandomierski i starosta lwowski wraz z małżonką swoją Jadwigą ze Szczekarzowic oświadczają, że stosownie do woli królewskiej pozwolili Bernardynom lwowskim łamać kamień w kamieniołomach Polana i ciąć drzewo w lasach aż do ukńczenia całej budowy kościoła i klasztoru i innych budynków oraz rozkazał poddanym ze wsi Polana w starostwie lwowskim zwozić własnymi podwodami kamień i drzewo w zamian za należną od nich pańszczyznę.

To wszystko król potwierdza i orzeka, że wymienieni poddani mają zwozić kamień i drzewo na wspomnianą budowę za zgodą małżonków Mniszchów w zamian za należną pańszczyznę do ich śmierci i przez 10 lat następnych.

10

1607, 26 października we Lwowie

Copia testamenti Alberti Perlicki officialis generalis Leopoliensis, vigore cuius PP. Bernardinis 1000 flp legat.

11

1608, 4 sierpnia, we Lwowie

Testamentum Joannis Woliński per Consulatam Leopoliensem roboratum, feria 2 post festum S. Petri vinculatı proxima, anno 1608 roboratum, vi cuius idem Joannis Woliński PP. Bernardinis sex dolia vini legat, ut executores testamenti hoc vinum vendant, et pecuniam exinde provenientem in rem Bernardinorum convertant.

12

1609, we Lwowie

Dokument oryginalny z pieczęcią, bliżej nieokreślony, wystawiony przez urząd radziecki we Lwowie.

⁶ Tamże, s. [63-64].

⁷ Tamże, s. [64].

13

1610, 13 lutego, w Haliczu

Dokument oryginalny, w języku polskim

Ex actis castrensibus Haliciensibus dato sabato pridie festo S. Valentini martyris transumptum testamentum olim nobilis Michaelis Noszowski, vi quo preter alia pia legata conventui Bernardinorum Leopoli 300 et Sokaliensi 200 flp inferibit.

14

1612, 5 kwietnia w Warszawie

Dokument papierowy w języku łacińskim, szer. 335 mm, wys. 196 mm, złożony z 2 kart. Pieczęć wielka koronna wyciśnięta w czerwonym wosku przez papier. Podpisy króla i Hieronima Cieleckiego. U dołu pod tekstem i in dorso streszczenia z XVIII w. oraz notatka o obłacie w grodzie lwowskim 19 maja 1612 r. i sygnatura: N. 9. Obecnie w APBK, sygn. 176⁸.

Zygmunt III, król polski, pozwala Stanisławowi Rzeczyckiemu odstąpić trzecią miarę z młyną we wsi Polana w starostwie lwowskim klasztorowi Bernardynów we Lwowie.

15

1612, we Lwowie

Dokument oryginalny z pieczęcią, bliżej nie określony, wystawiony przez urząd radziecki.

16

1613, 22 lipca, w Warszawie

Sigismundus III rex mandat consulatui civitatis Leopoliensis, ne Bernardinos in du-cenda aqua ex horto Laudam Chirurgii dominie hereditarii impediat, aut impedire faciat.

17

1616

Testament nieznanego bliżej Kamińskiego.

18

1617, 30 maja w Warszawie

Dokument papierowy w języku łacińskim i polskim, złożony z 2 kart, szer. 200 mm, wys. 313 mm. Pieczęć mniejsza koronna, wyciśnięta w wosku przez papier. Podpisy króla i Jana Łowickiego. In dorso streszczenia z XVII i XVIII w. oraz sygnatura: N. 9. Obecnie w APBK, sygn. 178⁹.

Zygmunt III, król polski, wzywa Bernardynów we Lwowie, aby ze względów bezpieczeństwa otoczyli klasztor murami, w których wolno urządzić tylko jedną bramę i to od strony miasta i, aby plac między murem klasztornym a wałem miejskim zostawili wolny do dyspozycji miejskiej oraz, aby fosy między klasztorem a murem miejskim nie zarzucali.

⁸ Tamże, s. [65].

⁹ Tamże, s. [65].

19

1617, 4 października we Lwowie

Actum camericiae coram consistorio ecclesiastico, in quo Stanislaus Łaszcz, agente Alberto Stephanidis parochio Dunaygradensi, testamentum per Adamum Chodorowski conditum recognoscit, vi quo testamento defunctus testator ecclesiae Dominicanorum Corporis Christi et Bernardinorum aliqua ornamenta legat.

20

1620, 1 lipca we Lwowie

Religiosus pater Fabianus Gliński Ordinis S. Francisci Minorum de Observantia conventus Leopoliensis, comparens personaliter cum consensu suorum superiorum actum dominorum commissariorum intuitu monasterii PP. Bernardinorum muro educti et construendi in initum et perfectum omni suspicione carentem authentice conscriptum, obtulit, petens, ut praesentibus. Actis inferatur Leopoli feria 4 post festum S. Apostoli proxima anno Domini 1620 tenoribiequentis, quum videlicet monasterium hoc antiquius ex lignis exstructum prae vetustate ruinam minaretur, religiosi patres Benedictus provincialis generalis, et Simon cum patribus et fratribus conventus sui Leopoliensis regem Sigismundum III petito adierunt, ut eodem in loco templum et monasterium ex lapidibus atque lateribus suscitare liceat, quod consilium rex quidem rati habuit, at verens, in eiusmodi templi ac monasterii structura, munitioni civitatis Leopoliensis officeret, propterea litteris suis Varsaviae in comitiis generalibus die 10 Martii anni 1600 datis, commissionem ex nobilibus constituit, cuius esset una cum magistratu Leopoli consilii communicatis in loco ipsius lignei monasterii recognoscere et diiudicare, num ibidem templum ac monasterium ex lapidibus et lateribus constitui possit? Sub eodem rex Sigismundus III etiam magistratui Leopoliensis in mandatis dedit, ut commissioni a se constitutae eo sine suae consilia adiungeret. Commissio ipsa litteris suis dato Leopoli feria 3 post festum S. Martini pontificis anno 1600 magistratui Leopoliensi eo fine terminum ad feriam 3 ante festum sanctae Priscaae praefixit. Commissio haec mixta, convocatis architectis, murariis, dimensoribus, expetitis eorundem consilii, decrevit liberam esse PP. Religiosis templi et coenobii novi ex lapidibus et lateribus in loco praedefinito aedificationem.

21

1621, 29 grudnia w Warszawie

Dokument papierowy w języku polskim, szer. 204 mm, wys. 310 mm, poplamiony i zniszczony. Pieczęć mniejsza koronna, wyciśnięta pod tekstem przez papier w czerwonym wosku. Podpisy króla i Jakuba Zadzika, sekretarza wielkiego koronnego. Obecnie w APBK, sygn. 179¹⁰.

Zygmunt III, król polski, zawiadamia Jana Daniłowicza, wojewodę ruskiego, Bonifacego Mniszcha, starostę lwowskiego, Morawca podsędką ziemskiego lwowskiego i Aleksandra Trzebińskiego, pisarza ziemskiego lwowskiego, że Bernardyni lwowscy proszą o dodanie im placu wzdłuż na 40 łokci dla zbudowania babińca i założenia cmentarza tak, że mur od nowej baszty do wydzielonego miejsca na cmentarz zbudują Bernardyni,

¹⁰ Tamże, s. [65-66].

a resztę muru od bramy halickiej powinien zbudować magistrat, bramę zaś w miejscu zejścia się muru klasztornego z miejskim należycie umocnić; wreszcie poleca wymienionym urzędnikom zbadać przy udziale magistratu miasta Lwowa sprawę na miejscu, o ile propozycja Bernardynów nie zagraża obronności miasta i przedstawić sobie wnioski.

22

1622 we Lwowie

Dokument oryginalny z pieczęcią.

Dokument zawierający treść bliżej nieokreślonej umowy między klasztorem OO. Bernardynów we Lwowie a radą miasta Lwowa.

23

1624, 24 września we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensis feria tertia post festum S. Mathei Apostoli proxima. Generosa Agnes Janicka conventui Leopoliensi PP. Bernardinorum summam 200 fl. inscribit, comunque summam festo Sstisum Regum anno 1625 se soluturam obstringit.

24

1627, 10 czerwca we Lwowie

In castro Leopoliensi, inferiori sabbatho post festa Pascha proximo. Generosa Hedvigis a Buczacz filia Illustris ac Magnifici Georgii Jazłowiecki olim Andrea Bełżecki consors, vidua variis corporationibus, Leopoli existentibus, et in specie Provinciali Bernardinorum 100 fl., duos boves saginatos, et melium dolium mellis puri, tum ecclesiac eorumdem 50 fl., et concionatori penes eandem ecclesiam 20 fl. temporibus perpetuis super bonis in districtu Laliczoviensis sitis inferibis.

25

1629, 21 kwietnia we Lwowie

Copia testamenti Joannis Zagórski, vi cuius Bernardinis Leopoliensibus pecuniam et res varies legat.

26

1629, 23 maja we Lwowie

Samuel Gidzielski a se condito PP. Bernardinis Leopoliensis 500 fl. apud dominum Dubrawski repositos legat.

27

1630, 9 grudnia we Lwowie

Ex actis castriensibus inferioribus Leopoliensis post die festi Conceptionis B. V. Mariae extractum testamentum 24 novembris anno 1630 per Gregorium Dobkowski conditum, vi quo idem patribus Bernardinis summas quasdam et res suas pro funere suo legat, eosdem Patres executores huius testamenti constituit.

28

1634, 18 października we Lwowie

Dokument papierowy w języku polskim, złożony z 2 kart, szer. 203 mm, wys. 305 mm, poplamiony, z małymi dziurkami na zgięciach. Pismo mało czytelne. Pieczęć mniejsza koronna przez papier w czerwonym wosku wyciśnięta. Podpisy króla i Piotra Gembickiego, sekretarza wielkiego koronnego. In dorso notka o oblacie w grodzie lwowskim 18 października 1634 r. i streszczenia z XVII i XIX w. Obecnie w APBK, sygn. 183¹¹.

Władysław IV, król polski, zakazuje burmistrzowi, rajcom, wójtowi, ławnikom i całemu magistratowi miasta Lwowa zabierać legaty, zapisywane Bernardynom lwowskim testamentami ludzi umierających, a już przywłaszczone nakazuje zwrócić.

29

1634¹², 20 listopada w Warszawie

Dokument papierowy w j. polskim, złożony z 2 kart, szer. 198 mm., wys. 320 mm. Pieczęć mniejsza koronna przez papier wyciśnięta w czerwonym wosku. Podpisy króla i Piotra Gembickiego, sekretarza wielkiego koronnego. In dorso streszczenie z XVII w.: Porrexii Chrysostomus Łaniecki plenipotens. Obecnie w APBK, sygn. 184¹³.

Władysław IV, król polski, wzywa burmistrza i radę miasta Lwowa, aby nie pozwalali stawiać budynków i kramów przy murach klasztoru Bernardynów we Lwowie, które psują mury klasztorne.

30

1634, 3 czerwca we Lwowie

Ex actis consularibus Leopoliensis sabbato prae die dominica testorum sacrae Pentecostes honesta Elisabetha Wosowiczówna, olim Hieronimi Waydolt vidua relicta conventui Leopoliensi Bernardinorum 1000 fl. post mortem suam [- -]¹⁴ inscribit.

31

1636, 11 października we Lwowie

Dokument papierowy w języku łacińskim i polskim, szer. 495 mm, wys. 335 mm, złożony z 2 kart, na zgięciach przedarty. Pieczęć mniejsza koronna w czerwonym wosku wyciśnięta przez papier, dobrze zachowana. Podpisy króla i Remigiana Zaleskiego, referendarza koronnego. In dorso zapiski kancelarii koronnej: Vicecancellariatu Petri Gembicki episcopi Premisliensis generalis praepositi Miechoviensis. R[egistrate]. Jacobus Maximilianus Fredro subcamerarius Premisliensis S. R. mp., streszczenie z XVIII w. i sygnatury: N. 5, D. Obecnie w APBK, sygn. 185¹⁵.

¹¹ Tamże, s. [67].

¹² W rękopisie XXII-k-2 mylnie podano r. 1620.

¹³ W y c z a w s k i, *Katalog*, s. [67].

¹⁴ Tekst nieczytelny, 1 wyraz.

¹⁵ Tamże, s. [67].

Tres copiae proiectum archiepiscopi Leopoliensis Stanislai de Grochowiec Grochowski respectu muri a claustro Bernardinorum Leopoliensi, ad portam Haliciensem ducenti confirmatum a Wladislao IV rege Poloniae danno Varsoviae 18 martii 1637.

32

1637, 19 października we Lwowie

Feria 2 post festum S. Hedwigi proxima coram officio advocati Leopoliensis, honestus Albertus Zyczliwy suburbanus Leopoliensis et syndicus conventus Bernardinorum Leopoliensis in praesentia religioni PP. Fabiani Gliński et Joannis Kisiel Ordinis S. Francisci Minorum de Observ[antia] conventus eiusdem A. R. P. Bonifacium Czachowski Provinciae Russiae custodem et Terre Sancta commissarium in sui loco syndicum eiusdem conventus constituit.

33

1641, 29 maja we Lwowie

Copia testamenti generosi Joannis de Lienne – Lienieński, vigore cuius varias suas res conventui Bernardinorum Leopoliensium legat.

34

1642, 27 maja, we Lwowie

Valentinus Skrobiszewski vicarius in spiritualibus et officialis generalis Leopoliensis ad infantiam Petri Cejnari custodis conventus Leopoliensis Bernardinorum citari iubet ipseque citat, ut qui ius aliquod ad testamentum generosi olim Joannis de Lienne – Lienieński die 29 Maii 1641 conditum habere putarent, ad iudicium illius compareant et testamentum illum corroboraricurent.

35

1645, we Lwowie

Dokument oryginalny z pieczęcią wystawiony przez urząd radziecki, bliżej nieokreślony.

36

1650, 2 sierpnia we Lwowie

Dokument papierowy w języku łacińskim, szer. 186 mm, wys. 265 mm, przedarty na zgięciach. Pieczęć Wiśniowieckiego, 43x35 mm., wyciśnięta przez papier w wosku, przedstawia tarczę z herbem Korybut. Napis w otoku: DJMJTR JERZY KSJAŻE NA ZBARAŻV WJŚNJOWJECKJ. Podpis Wiśniowieckiego. In dorso zapiska: W. Xiąqzt Wiśniowieckich zło. 1000 po Panu Cyszewskim, do których podobno non est satisfactum Anno 1650.

Obecnie w APBK, sygn. 191¹⁶.

Demetrius Georgius Korybut princeps in Wiszniowiec et Zbaraż Wiszniowiecki demandat domino Gregorio Ważyński, ut quotam 1000 flp. Testamento per servum eiusdem

¹⁶ Tamże, s. [69].

principis, nomine Ciszeroski patribus Bernardinis Leopoli legatam, ad rationem meritorum defuncti servi, quibuscumque naturalibus exsolvat.

37

1651, 12 kwietnia we Lwowie

Custos conventus Leopoliensis Bernardinorum Ludovicus Radkowski exhibet reversales litteras super quinque tormenta domino Christophori Grodzicki in claustro dictorum Bernardinorum asservata qui erga productas has litteras extradenda erunt.

38

1652, 5 kwietnia we Lwowie

Stanislaus Strzegocki his litteris recognoscit quod suas res in claustro Bernardinorum Leopoliensium depositas, si eas ipse ante mortem suam non levaverit, iisdem Bernardinis legaverit.

39

1652, 22 stycznia we Lwowie

Feria 2 postdie festi S. Agnetis virginis et martyris coram officii consulari Leopoli deponuntur testimonia, quod p. m. Jadwigris Marcinowa conventui Bernardinorum 100 flp. legavit.

40

1653, 9 stycznia we Lwowie

Ad acta castrensia Leopoliensia feria 5 post festum S. Trium Regum proxima per Jacobum Kwaśniewski burgrabium Leopoli oblata est scriptio, in qua Stanislaus Strzegocki recognoscit, quod in claustro Leopoli Patrum Bernardinorum quasdam res in scriviis reconditas deposuerit, quae nemini nisi eidem ipsi extradendae sunt. Casu vero eius mortis ante extraditionem harum rerum subsecutae, res hae conventui suscedendae.

41

1656 we Lwowie

Copia testamenti per magnificum Stanislaum Janicki conditi, vi cuius idem conventui Leopoli Bernardinorum 1000 flp, eo modo solvendos legat, ut quotannis 200 flp vel in pecunia parata, vel in frumento eo usque pendantur, donec summa dicta fuerit completa, eum obligatione, ut patres dicti conventus pro quolibet ducenario soluto absolvant duas tricesimas, unam pro vivis ad altare B. Joannis Duclani, alteram pro defunctis ad altare S. Annae.

42

1662, 24 stycznia w Bełzie

Actum in castro Bełzensis feria 3 predie festi conversionis S. Pauli. Ex parte Lodovici Radkowski conventus Lezajsciensis provinciae custodis et Lenartowski Thomae inqu-

isitoris Belzensis super officio et Zawadzki Gregorii successoribus – Steniatyn et Horodłowice in bonis vigore perducti processus in causa nono solutionis summae 3400 flp aetus executionis subsecutus cum praefixo termino 2 septimanarum.

43

1663, 4 sierpnia we Lwowie

Joannes Tarnowski archiepiscopus Leopoliensis instante custode conventus Leopoliensis Bernardinorum, reverendum Stanislaum Janiszewski seu illius plenipotentem Adamum Usmann ratione iniuviarum ac violentiarum dictis actoribus eorumque famulis illadarum, ad iudicium suum Leopolim citat.

44

1667, 7 października we Lwowie

Joannes Tarnowski Archiepiscopus Leopoliensis dato, ad infantiam Rev. P. Custodis Bernardinorum conventus Leopoli generosam Elisabetham primo voto Zabielska, secundo vero Dobrodziejowska, pro ut etiam eiusdem maritum posteriorem sub poena incurrendae excommunicationis hortatur, ut summa 500 flp per olim generosum Zabielski testamento suo Patribus Bernardinis inscriptam et legatam, exsolvant.

45

1668, 13 marca we Lwowie

In castro inferiori Leopoli, feria 3 post dominicam laetare quadragesimalem proxima. Religiosi patres Bernardinus Leopoli sacristianus et Capistranus Jurkiewicz concinator conventus Leopoliensis Bernardinorum in assistentia Joannis Szydłowski sui syndici suo et sui conventus nomine Valentium Kalinowski et Euphrosinam Bydłowski coniugis quo ad usuras ex summa testamento per olim Michaelem Bydłowski fratrem suprafatae Euphrosinae conventui Bernardinorum Leopoli legata solutas quietant, et omnes praetensiones contra coniuges Kalinowski annitulant, salva tamen et in integro reservata sibi actione cum Petro Telephus et Teresia Bydłowska coniugibus quoad midietatem summae testamentis iisdem legatae.

46

1668, 3 grudnia w Haliczu

In castro Haliciensis feria 2 post festum S. Andrea Apostoli proxima facta oblatio testamenti per generosum olim Raphaellem Śmiarowski die 16 Augusti eiusdem anni conditi, vigore cuius conventui Bernardinorum Leopoli 8000 flp cum obligatione duarum SS. Missarum qua libet hebdomada perpetus absolvendarum, legat.

47

1669

Ekstrakt z akt sądów kapturowych, z pieczęcią, bliżej nieokreślony.

48

1671, 24 listopada

Kopia w dwóch egzemplarzach w językach łacińskim i polskim.

Copia in duplo privilegii a Michaele rege Poloniae concessit Bernardinis Leopoliensibus, ut ex silvis Janoviensibus pro necessitate conventus sexaginta tria, pro ustione autem qualibet hebdomada plaustra quatuor lignorum excidant et convehant.

49

1673, 4 lutego we Lwowie

Familia Łużeckiana Patribus Bernardinis 1000 flp post festum Pentacostes dare promittit.

50

1675, 23 marca we Lwowie

Decretum in iudiciis capturalibus Leopoliensibus sabbatho, post dominicam Oculi quadragesimalem proximo latum contra Helenam de Stanin, voto primo Martiani Zabilski, secundo Dobrodziejowski uxori, voto tertia Kunaszewska, ut summam 500 flp olim per fratrem eius Christophorum Staninski Patribus Bernardinis Leopoli legatam intra sex septimanas proxime lapsuras iisdem religiosis Patribus exsolvat.

51

1675, 19 grudnia we Lwowie

In iudiciis Leopoliensibus feria 5 ante festum S. Thoma Apostoli proxima ad instantiam Patrum Bernardinorum conventus Leopoliensis eorumque syndici Joannis Szydłowski generosa Helena de Stanin, primo voto Zabilska, altero Dobrodziejowska, tertio Kunaszewska propter non solutam summam 500 flp olim per Christophorum Staninski eiusdem fratrem patribus Bernardinis Leopoliensibus inscriptam, perpetua bannitionis poenae subiicitur.

52

1676

Excerptum ex testamento domini Martiani de Pankracowic Grabionki, vi eius patribus Bernardinis Leopoliensibus summam 974 flp apud Georgium Mniszek haerentem legat, ut ea percepta tot missas legant, quantum sufficiet.

53

1677, 14 maja w Warszawie

Dokument papierowy w języku polskim, szer. 200 mm, wys. 315 mm. Pieczęć mniejsza koronna, wyciśnięta przez papier w czerwonym wosku. Podpis króla. In dorso adres: Wielebnym Oycom Bernardynom Konwentu Lwowskiego Wiernie Nam Miłym, streszczenie z XX w. i sygnatura z XVII w.: N. 7. Obecnie w APBK, sygn. 201¹⁷.

Jan III, król polski, wzywa bernardynów we Lwowie do zwrotu dzwonu, zabranego przez nieprzyjaciela w Kulikowie, a porzuconego we Lwowie, ponieważ przystępuje do odbudowy kościoła kulikowskiego.

¹⁷ Tamże, s. [71].

54

1686, 4 grudnia we Lwowie

Joannes Traczewski summam 120 flp demortui suo patruelis Andreae Traczewski apud Maiorem Pecel deuelictam, qui aequi vita functus est conventui Leopoliensi Bernardinorum offert.

55

1690, 1 września

Coram actis iudicii militaris dominus Jotyński iudex Podolscensis indicat, quod ex massa p. defuncti Francisci Stokowski, cuius haeres et successas exflitis Radoszewski, summam 150 florenorum sibi debitam ecclesiae patrum Bernardinorum pro anima defuncti legat.

56

1691, 14 lutego we Lwowie

Iudicium militare Leopoli sub tempus commissionis generalis decidit, ut deputati ex promesita mercede domini defuncti Constantis Kuźmiński, legatam per illum summam 400 flp patribus Bernardinis Leopoliensibus exsolvant subonere conscientiae et innotatione arresti.

57

1691, 29 maja we Lwowie

Joannes et Alexander Krzyżanowski pro absolvendis officiis pro defuncto Adamo Krzyżanowski inscribunt tres quartas /trzy ćwierci/ sive solutionem pro quindecim equis.

58

1701, we Lwowie

Bliżej nieokreślony ekstrakt sądu ławniczego z pieczęcią.

59

1702, 12 maja we Lwowie

Nobilis Albertus Kujawski personaliter veniens ad officium et acta presentia castrensia capitanealia Leopoliensia, obtulit eidem officio et ad acticandum porrevit feria 6 post dominican iubilate proxima scriptum Illustris Magnifici Josephi Słuska vexilliferi magni ducatus Lithuaniae super summam 10000 flpro canonizatione divi Joannis de Dukla, quam summam idem Josephus Słuska in bonis suis terrestribus assecrat, cum propriae manus subscriptione et sigili expositione dato Varsoviae 5 Maii 1677.

60

1705, 19 stycznia w Haliczu

Copia testamenti ultimae voluntatis Stanislai Radzejowski die 22 Septembris anni 1670 Brzeżaniis conditi et in castro Haliciensis feria 2 pridie festi SS. Fabiani et Sebastiani

anno 1705 oblati, vi cuius, praeteralias pias fundationes, Bernardinis Leopoliensibus capitali 3000 fl legatui.

61

1727, 6 maja w Lublinie

Theresia Piasoczyńska dato Lubellae die 6 Maii conventui Bernardinorum Lubellensi ad reparandum eorum claustrum summam 10000 flp. Conventui vero Leopoliensi Bernardinorum pro canonizatione B. Joannis Duclani 10000 flp ex dote sua 40000 flp apud Illustrissimum principum Janusz Antonium Korybuth Wisniowiecki ducem dein castellanum Krakowiensem haerente inscripsit.

62

1728, 14 maja we Lwowie

Actum in castro inferiori Leopoli feria 6 Pentacosten proxima. Magnificus Andreas Dombrowski pocillator Smolenscensis summam 3000 flp ex summam capitali 7500 flp sibi propria super medietate bonorum villa Smyków Magnifici Stephani Czacki haereditariorum et in palatinatu Wołyniae filorum, haerente, patribus Bernardinis conventus Leopoliensis erga censum annum per 10 a centum inscribit, eum obligatione, ut stante eius vita in suffragium animarum consanguineorum suorum, post fata vero eius, in suffragium quoque animae eius, quolibet hebdomada duae missae sanctae absolvantur.

63

1730, 17 stycznia we Lwowie

Józef Bykowski pożyczył we Lwowie dnia 17 stycznia 1730 roku od Wielebnego Pana Kiliana Wisłockiego łowczego buskiego, czerwonych złotych pięćdziesiąt, które tego samego roku na S. Jana Chrzciciela oddać się obliguje. W roku zaś 1762 dnia 20 stycznia oddał Pan Wisłocki tę kartę Wielebnego Pana Stołnika Chełmskiego Urbanowskiemu prokuratorowi kanonizacji S. Jana z Dukli, i te pieniądze z prowizją należącą Imć Pan Urbanowski ma obrócić na kanonizację ś. Jana z Dukli.

64

1730

Authenticae litterae super reliquiam S. Antonii Patavini, quam Admodo Reverendo Domino Georgio Lascaris, Thomas Melina episcopus Zamensis donavit. Haec reliquia a Georgio Lascaris donata fuit comitissae Jabłonowska palatinae Russiae.

66

1733, 22 lipca we Lwowie

Actum in castro inferiori Leopoliensi feria 4 post festum sanctae Margarethae virginis et martyris proxima. Magnificus Michael Jastrzębski iudex terrestris Haliciensis conventui Leopoliensi Patrum Bernardinorum summam 3000 flp erga censum annum per 7 centum super bonis suis omnibus et praecipue super bonis haereditariis villa Kenotopy et Was-

łowce in palatinatu Bełzensi haerentem inferibit eum perpetua obligatione qualibet feria 4 cuius libet hebdomadae celebrandae unius tremandi sacrificii missae lectae in suffragium animae testatoris.

66

1737, 31 października w Dębniku

Contractus, vi cuius Jacobus Stachowski, ad mandatum Illustrissimi Domini Josephi Potocki palatini /starosty/ Szczerzecensis, pavementum ex marmore albo et nigro, sub conditionibus expressis, usque ad diem sestum S. Michaelis anni 1738 parare, vese obligat.

67

1738, 25 listopada – 1739, 29 września we Lwowie

Explicacja expensów koło roboty cymborium bernardyńskiego jeszcze od roku przeszłego 1738 od dnia w święto św. Katarzyny zaczętej a punktualnie kontynuowanej aż do św. Michała miesiący 10 przez Imć Pana Groblicza sumptem Wielebnego Imć Pana Cieszkowskiego na ówczas stolnika i komisarza księcia wojewody ruskiego, a po tym podkomorzego nowogródzkiego pochowanego u nas w grobie zakonnym in Junio 1768.

68

1743, 11 stycznia we Lwowie

Illustris Magnificus Joannes Zamoyski capitaneus Rostocensis scriptum super summam 22000 flp in rem Magnifici Andreae Jarzycki therrari Żitomieriensis, datum roborat feria 6 post festum sanctorum Trium Regum proxima in castro inferiori Leopoliensi.

69

1746, 28 czerwca we Lwowie

Magnificus Casimirus Głoskowski summam 9000 flp conventui Leopoliensi patrum Bernardinorum legavit, cum perpetua obligatione, ut stante eius vita quolibet anno quatuor vicibus exequiae seu vigiliae cum missa cantata, et duae missae lectae qualibet hebdomada pro animabus in instrumento nominatis absolvantur. Post fata autem Magnifici Casimiri Głoskowski haec quatuor exequiae eum missa cantata aplicandae sunt pro eius anima, et duae missae lectae pro defunctis nominalis qualibet hebdomada. Hanc summam 9000 flp. Magnificens Alexander Bekierski capitaneus Sokołowiensis de manibus Magnifici Casimiri Głoskowski levavit, et super bonis suis haereditariis oppidi Straty inferipsit et assecuravit ipsa vigilia festi Sanctorum Petri et Pauli Apostoli in castro inferiori Leopoliensi.

70

1747, 24 czerwca w Bohatkowcach

Copia testamenti per Angelam de Iskry Potępska in Bohatkowce die 24 Iunii conditi, vi cuius varia pretiosa suppellectilia et alias res pro re Bernardinorum Leopoliensium legat.

71

1748, 6 czerwca we Lwowie

Magnifica Marianna de Sowinskie Morawska summam 10000 flp pro re conventus Leopoliensis Patrum Bernardinorum in manus syndici huius conventus enumeravit cum perpetua obligatione unius missae votivae cantatae qualibet septimana, et decantando qualibet die in templo sub suum praesidium ad Beatis Venerabilis Mariam in suffragium tam animarum testatricis et matri sui, quam et parentum suorum. Nobilis Simon andreas Zalewski tunc temporis syndicus conventus Leopoliensis Bernardinorum quietat Magnificam Dominam Morawska de in integro percepta praefata summa, declarans obligationes ad mentem inferiptionis perpetuis temporibus per religiosos Patres explendas, summamque in bonis mundis locandam. Actum in castro inferiori Leopoliensi feria 5 post festa solemnna sacri Pentecosten proxima.

72

1749, 14 marca we Lwowie

Magnificus Antonius Ołtarzewski pro re conventus Leopoliensis Patrum Bernardinorum 5000 flp summam ad manus syndici eiusdem conventus enumeravit cum perpetua obligatione qualibet septimana duas missas lecta absolventi stante vita recognoscentis pro anima sua et uxoris suae. Syndicus de percepta pecunia eundem Magnifici Antonium Ołtarzewski quietat, et summam in bonis mundis locandam declarat. In castro inferiori Leopoliensi feria 6 post dominicam Oculi quadragesimalem proxima.

73

1750, 5 marca we Lwowie

Magnificus Josephus Strzemeski capitaneus Hadziacensis summam 12000 flp cum censu annuo per septem a quolibet centum coram actis castri inferioris Leopoliensis feria 5 post dominicam Oculi quadragesimalem proxima de et super bonis suis omnibus generaliter inferibit et obligat pro re conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum sub perpetua obligatione, ut qualibet septimana quatuor missae absolventur et quatuor anniversaria in anno, pro animabus in instrumento nominates.

74

1751, 16 stycznia we Lwowie

Nobilis Andreas Simon Zaleski syndicus conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum Magnificum Alexandrum Bekierski de summa 9000 flp et de percepta usura per 7 a centum quietat. Praemissa summa levatur a Magnifico Mariano a Potok in Podhajce Potocki, et super bonis eius generaliter, praecipue autem super bonis oppidi Podhajce assecuratur cum annua provisione per septem a centum, in castro inferiori Leopoliensi, sabbatho ante festum sanctae Priscae virginis et martyris proximo.

75

1753, 11 listopada w Haliczu

In castro Haliciensis, sabbatho pridie festi S. Martini pontifici. Magnifica Joanna de Tyszkowskie Dąbrowska Josephi de Strumiany Dąbrowski thesaurarii Żytomiriensis

consors legitima conventui Polociensi ordinis Praedicatorum summam 10000 flp, ecclesiae parochiali Chocimierzensi 6000 flp, et conventui Leopoliensi Bernardinorum summam 5000 flp ex summa propria dotali 31373 flp et groszy 6 super bonis villae Dzuryn haerente inferibit.

76

1755, 24 sierpnia we Lwowie

Chyrographum Magnifici Domini Joannis Piaskowski dato 24 Augusti super summa 3000 flp apud eundem anno 1754 die 24 Iunii per Joannem Bielecki locata, deincept vero per eundem Bielecki conventus Leopoliensi Bernardinorum cessa, quam summam dominus Joannes Piaskowski futuro anno 1756 die 24 Iunii una cum provisione unius anni conventui dicto exsolvere promittit.

77

1755, 13 września we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensi feria 2 in crastino festi Exaltationis s. crucis. Religiosus frater in saeculo Joannes, in ordine vero Franciskus Bielecki Ordinis S. Francisci regularis Observantiae conventus Leopoliensis nondum professus, religioso patri Feliciano Lewicki conventus dicti custodi totique eiusdem religiosorum patrum universitati summam 3000 flp apud magnifici Joannem Piaskowski tribunidam Wlodomiriensem erga scriptum ab eodem die 24 Iunii 1754 exaratum, haerentem, cedit.

78

1756, 28 kwietnia w Kolędzianach (vel Kolendzianach)

Copia testamenti dato Kolędziany per Magnifici dominum Josephum Thadeum de Trzemesna Strzemeski capitaneum Hadziacensem conditi, vigore cuius testator executorem testamenti Antonium Ołtarzewski praeter multa altra obligat, ut summam 12000 flp pre conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum in bonis testatas assecuratam ex magnis eius summas, quae sunt in deposito, exsolvunt et cum consensu custodis Leopoli patrum Bernardinorum in alia munda transportet et super iis assecuret.

79

1756, 11 czerwca

Episcopus Porphyriensis Joseph Eusanius Aquilanus Ordinis Erem S. Augustini litteris suis data 5 Maii 1687 Romae datis fidem indubiam facit, quod e coemeterio Caleprodii insignem reliquiam S. Placidi martyris in capsula lignea Illustrissimo Domino comiti Jabłonowski Joanni dono dedit, quae insignis reliquia anno 1756 die 11 Junis a celsissima principe Demetrio Jabłonowski capitaneo Kowelscensi donata est ecclesiae tragensi Fratrum Minorum Observantium Sancti Francisci.

80

1756 we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensi, feria 5 post festa solemnia S. [- -]¹⁸ proxima, Stanislaus in saeculo, in ordine Lucius Noskowski tertiae regulae s. Francisci Minorum de Observantia novitius, summam 5000 flp, testamento ultimae voluntatis patri sui olim generosi Alberti Noskowski die 13 Novembris 1753 anno dito, et ad acta castrensia Siradcentia feria 3 ante festum sacrae Catharinae virginis et martyris proxima eodem anno 1753 per oblatam porrecto pro sui recognoscentis re legatam, nec dum levatam conventui Leopoli Bernardinorum titulo elemosynae simplicis pro absolvendis missis pro anima praefati parentis cedit.

81

1757, 12 luty w Bełzie

In castro Bełzensis, sabatho ante festum sancti Valentini presbiteris et martyris proximo, Illustris et Magnificus Franciscus Salesius a Potok Potocki summam 6000 flp cum annuo censu per septem a centum conventui Leopoliensi patrum Bernardinorum super bonis Spasów inferibil cum perpetua obligatione, ut qualibet septimana coram altari S. Joannis de Ducla absolvetur et decantetur unum missae sacrificium.

82

1758, 6 marca we Lwowie

A pretorio Leopoliensi feria 2 post dominicam Laetare quadragesimalem proxima, assignantur 2000 flp in manus Reverendus Pater Tyszkowski custodis conventus Leopoliensis ad accelerandam continuationem fabricae muri a porta Haliciensi usque ad claustrum Bernardinorum Leopoliensium deducendi.

83

1758, 28 czerwca we Lwowie

Epistola P. Venanti /Tyszkowski/ custodis conventus Leopoliensis Bernardinorum dato 28 Iunii ad guardianum Łuceviensem directa intuitu summae a Magnifico domino Piaskowski debita et nondum conventui iuxta promissionem restituta.

84

1759, 18 stycznia we Lwowie

Generosus Jacobus Łagorzewski syndicus conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum Illustris Stanislaus de Kozielsko Puzyny capitaneum Upitscensem de Tumma exsoluta 10000 flp, et de percepta usura per octo a centum quietat in castro inferiori Leopoliensi, feria 5 ante festum sanctorum Fabiani et Sebastiani martyrum proxima.

85

1759, 25 czerwca w Łucku

Franciscus Kobielski vicarius in spiritualibus officialis generalis Łuceviensis ad instantiam conventus Leopoliensis Bernardinorum scripto suo dato Łuceoriae 25 Iunii

¹⁸ Tekst nieczytelny, 1 wyraz.

1759 monet Magnificum Joannem Piaskowski, ut summam 3000 flp per olim Joannem Bielecki anno 1754 die 24 Iunii apud eundem locatam, atque deinceps conventui Leopoliensi cessam, in termino novem dierum conventui dicto exsolvat, sub poena incurrendae excommunicationis.

86

1760, 17 stycznia we Lwowie

Litterae reversatae ex parte conventus Leopoliensis Magnifico domino Antonio Sobieszczański die 17 Ianuari 1760 extraditae, vi quarum patres huius conventus a dicto Sobieszczański summam 2000 flp pro usuris elocandam suscipiunt, atque quotannis pro eiusdem Patre, matre et prima uxore per 40 missas, simul 120 persolvere seu obligant, eoque donec unus coniugum mortuus fuerit, quo facto, unum mille flp levabitur, et tot missae pro huius anima absolventur, eo autem ipso pro usuris alterius millionis tantum 60 missae legentur succedente alterius coniugum morte aliud mille flp levabitur et totidem missae pro huius anima persolventur, atque tunc mutua obligatio cessabit.

87

1761, 20 stycznia we Lwowie

Testamentum olim generosi Bartholomei Klikoszowski dato ad Lubaczów 18 Septembris 1660 conditum et coram actis castrensibus inferioribus Leopoliensibus feria 5 pridie festi S. Agnetis virginis et martyris 1661 oblatuatum, in quo Patribus Bernardinis conventus Leopoliensis summam 450 flp apud dominum Telesus haerentem, a qua summa domino Michael Bydłowski usuram per decem a centum solvebat.

88

1762, 17 kwietnia w Łucku

Franciscus Kobielski episcopus Emansensis officialis generalis Luceoriensis litteris suis dato Luceoriae 17 Aprilis 1762 ad instantiam conventus Leopoliensis Bernardinorum Magnificum Joannem Piaskowski ratione solvendae summae conventui Leopoliensi debitae in quota 3000 flp ad iudicium consistoriale Luceoriense citat.

89

1762, 13 października we Lwowie

Urbanus Philippus Majani causarum sacrae canonisationis defensor scripso tenus affirmat dato 13 Octobris 1762, quod a Reverendo P. Paulino Urbanowski postulatorae causae Leopoli Beati Joannis de Dukla Ordinis Minorum 48 scuta receperit.

90

1763, 26 stycznia we Lwowie

Epistola Venerandi /Tyszkowski/ ad guardianum Luceoriensem intuitu summae per Joannem Piaskowski conven sui Leopoliensi debitae scripta.

91

1763, 20 stycznia we Lwowie

Generosus Jacobus Łagorzewski syndicus conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum Magnificum Marianum Potocki castellanum Lubaczowiensem bonorum tractus Podhaicensis anteauctum et Magnificum Josephum Bielski capitaneum Bubsztynensem coram bonorum praesentaneum haeredes, illorumque successores de ascurata summa 9000 flp super bonis Podhaice exoluta et de perceptis usuris quietat. Haec summa 9000 flp de manibus Magnifici Josephi Bielski levata fuit a Reverendo domino Alexandro Czołkański scholastico archicathedrali Leopoliensi et super bonis eius haereditariis Weldzisz et Pacyków cum provisione annua per septem a centum assecurata, in castro inferiori Leopoliensi, sabbatho in crastino festi sanctae Agnetis virginis et martyris.

92

1765, 28 stycznia w Busku

Magnifica Theophila de Radziwiłły Morawska scripto suo dato in Firlejowska 26 Ianuarii summam 15000 flp in rem Magnifici Nicolai Biliński dapiferi Checimensis roborat. Actus hic recognitus fuit in castro Buscensi feria 2 post festum conversionis S. Pauli Apostoli.

93

1766, 23 stycznia we Lwowie

Dominus M. Polanowski scripto suo dato Leopoli 23 Ianuarii 1766 recognoscit, quod ex summis destinatis pro canonisatione Beatis Joannis Duklani a conventu Leopolicensi mutuo simpsit summam 1000 flp et promittit hanc summam futuro anno 1767 proxima feria 2 post festum sanctorum Trium Regum eum annua usura per septem a centum in auro reddere.

94

1766, 7 sierpnia we Lwowie

Exceptum ex testamento per Martinum Brochocki die 7 Augusti 1766 condito, quo Bernardinis Leopoliensibus 6000 flp inscribuntur cum obligatione, ut quolibet mense pro anima eius una missa legatur.

95

1768, 18 kwietnia, w Tereszkach

Magnificus Michael Grocholski dato in Tereszka 18 Aprilis 1768 concedit plenipotentiam domino Francisco Paszyński Chyrogaphum a se Reverendo Patri Urbanowski exhibitum coram actis quibusvis authenticis regni nomine suo roborandi.

96

1768, 30 lipca we Lwowie

Declaratio facta per fratres Wisłocki dato 30 Iulii 1768, vi cuius iidem patribus Bernardinis Leopoliensibus quotannis 100 semimensuras /półmiarków/ varii frumenti titulo eleemosynae semper subministrare promittunt.

97

1769, 14 stycznia we Lwowie

Agitur de nullitate summae 9000 flp ex bonis Stratyn primerae erictionis in bona aliena translationis, in castro inferiori Leopoliensi 14 mensis Ianuarii.

98

1769, 17 stycznia we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensi 17 Ianuarii. Generosus Simon Sokulski patrum Bernardinorum conventus Leopoliensis syndicus generosum Antonium Ołtarzewski in suum plenipotentem ac syndicum patrum Bernardinorum conventus Hussiatynensis ad integrum annum eligit.

99

1769, 23 stycznia we Lwowie

Generosi Bilińscy atque Liskowaccy summam 6000 flp in obligatione perpetuas conventui Leopoliensi Patrum Bernardinorum, ad manus syndici eiusdem conventus, pravia nominati capitalis super bonis mundis et liberis securitate inscribenda, se solituros inferibunt et obligant, die 23 Ianuarii, in castro inferiori Leopoliensi feria 2 ante festum conversionis sancti Pauli Apostoli proxima.

100

1769, 23 stycznia we Lwowie

Pertractatio massae post pie defunctum Nicolaum Biliński Dapiferum Checimensem. Ex summa 15000 flp quam Magnifica Theophila de Radziwiłły Morawska in rem Nicolai Biliński scripto suo dato in Firlejowska 26 Ianuarii legavit, et in castro Buscensi feria 2 post festum conversionis S. Pauli Apostoli anno 1765 roboravit, conventui Leopoliensi patrum Bernardinorum inscribitus summa 6000 flp, eum perpetua obligatione absolventi qualibet hebdomada unam missam, et post festum omnium sanctorum decantandi vigiliam defunctorum cum missa votiva in suffragium animae Nicolai Biliński. Actum Leopoli in terminis terrestribus feria 2 post festum sanctae Agnetis virginis et martyris proxima videlicet die 23 Ianuarii 1769.

101

1770, 16 sierpnia w Żydaczowie

Ex actis castrensibus Żydaczoviensibus feria 5 in crastino testi assumptionis in coelum B. V. Mariae 16 Augusti. Exceptum punctum testamenti ultimae voluntatis olim generosi Joannis Kraszewski, qui Bernardinis Leopoliensibus 1000 flp legat, ut iidem totidem missas sacras in suffragium animae eius et fratrum eiusdem persolvant.

102

1771, 19 marca w Brzuchowicach

Magnificus domino J. Łoś capitaneus /starosta/ Ostrzynensis promittit Venantio Tyszkowski eiusque successoribus quotannis ad festum B. Joannis Duklani unum bovem,

aut vaccam iuvenecam, aut semidolium melis, ad vitae dies dare, eum obligatione, ut ad intentionem eius quotannis duae missae legantur.

103

1772, 15 lutego w Belzie

Magnifica Maryanna de Wylczynskie Grzymalina Magnifici Josephi Grzymała vinatoris Horodliensis consors derelicta vidua summam 2000 flp cum pendendo quotannis censu per septem a quolibet centum pro re conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum super bonis suis Zawalów inscribit, cum perpetua obligatione absolvendarum duarum missarum quolibet mense, et in quolibet quartali unius missae cantatae cum officio defunctorum decantando in suffragium animae defuncti mariti sui et consanguinorum stante eius sita, post fata vero sua nominatae obligationes applicandae sunt pro anima recognoscentis. Hoc decretum intabulatum fuit in sessione C. R. commissionis tabularis Leopoli die 15 Aprilis 1783. In castro Belzensi sabbatho in crastino festi sancti Valentini presbiteri et martyris die 15 Februarii anno 1772 summam 8.

104

1773, 28 lipca w Trembowli

Decreto dato Trembowliae feria 4 post festum S. Annae matris Dei parae Virginis Mariae proximo ad instantiam Magnifici Joannis Pruszecki Annae de Tyszkowskie et Antonii Pruszecki filii, olim Magnificae Joannae de Tyszkowskie Dąbrowska filia sui, post sterilia fata suae amittae unici successoris atque actoris, patres Bernardini conventu Leopoliensis, eorumque syndicus Sokulski ad iudicium Trembowliense aditantur ratione summae 5000 flp per olim Joannam de Tyszkowskie Dąbrowska amittam actoris cassari et annihilari vult.

105

1773, 26 kwietnia w Haliczu

Ab officio capitaneali Haliciensis dato feria 2 post dominicam misericordiae proxima videlicet die 26 mensis Aprilis mandatur, quottenuo haeredes bonorum Rudniki cum attinentiis seu potius possessor haerum bonorum, summam 12000 flp una cum usuris refertis conventui Leopoliensi patrum Bernardinorum exsolvat, et damna causata liti-sque expensas refundat. Haec summa 12000 flp conventui Leopoliensi legata, fuit per olim Magnificum Josephum Strzemeski capitaneum Hadziacensem, et super bonis Rudnik cum attinentiis coram actis castrensibus Haliciensibus feria 5 post dominicam Oculi quadagesimalem proxima anno 1750 assecurata fuit.

106

1773, 11 czerwca we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensi feria 6 in castino Corporis Christi Domini videlicet 11 mensis Iunii. Generosus Simeon Sokulski conventus Leopoliensis Bernardinorum syndicus suo ac conventus nomine quosdam plenipotentes ad integrum triennium eligit.

107

1773, 9 lipca we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensi in terminis querelarum seu causarum officii iudiciis feria 6 post festum Visitationis Beatissimae Virginis Mariae proxima videlicet die 9 mensis Iulii. Magnificus Reginaldus Strzemeski capitanei da Hadziacensis comnatui in termino ex citatione cruda ad solutionem summae 12000 flp modo reemptionali super bonis Rudniki inscriptae pro re Bernardinorum Leopoliensium, una cum censibus ab ultima quietatione retentis.

108

1773, 11 sierpnia we Lwowie

In castro inferiori Leopoliensi die 11 Augusti. Simon Sokulski syndicus Bernardinorum conventus Leopoliensis suo atquae conventus eiusdem nomine Magnificos ac generosos plenipotentes ad integrum triennium eligit.

109

1773, 12 sierpnia we Lwowie

A iudicio castrensi Leopoliensi feria 5 post festum S. Laurentii levit et martyris proxima die 12 mensis Augusti citantur Antonius et Reginaldus Strzemeski atquae Joannes Padlewski intuitu solodae summae 12000 flp una cum censibus, quae summa super bonis Rudniki et altinentiis assecurata est.

110

1773, 4 grudnia we Lwowie

Antonius et Reginaldus Strzemeski atquae Joannes Padlewski citantur ad officium castrense Leopoliense iudiciale intuitu solvendae summae unacum usuris 12000 flp, quae summa super bonis Rudniki et altinentiis modo reemptionali assecurata est. Actum in castro inferiori Leopoliensi sabbatho post festum S. Andreae Apostoli proximo, die 4 mensis Decembris.

111

1774

Simon Sokulski syndicus apostolicus conventus Leopoliensis nomine et ex parte eiusdem conventus contra Macarium Kurdwanowski et Petrum Lubowiecki intuitu summae insimul iunctae 28000 flp super bonis Sniatycze in terra Chefmensi pro explendis obligationibus inhaerentis, tum etiam intuitu retentorum censuum ab eadem summa.

112

1774, 20 maja w Haliczu

Intuitu summae 12000 flp super bonis Rudniki assecuratae actus remissionis ab impugnata executione in fundo bonorum villae Rudniki. In castro Haliciensi feria 6 post dominicam exaudi proxima die 20 mensis Maii.

113

1774 we Lwowie

Kontrakt między Panem Szymonem Sokulskim kasjerem skarbu, konwentu lwowskiego OO. Bernardynów syndykiem, i Panem Maroinem Lipskim konsyliarzem sądów, który najmuje oficynę całą ze wszystkimi izbami i za sumę 100 czerwonych złotych na rok jeden.

114

1775 we Lwowie

Oeconomia civitatis Leopoliensis concedit concensum, ut fundus terrae ad muros Bernardinorum Leopoliensis situs erga contractum condendum et conditiones in eodem exprimendas, Andreae Andzielowski in emphiteuticam possessionem cedatur.

115

1775, 20 stycznia we Lwowie

Summa 6000 flp pro re conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum ex originali summa 15000 flp, quam Magnifica Theophila de Radziwiłły Morawska in rem Nicolai Biliński scripto suo in Firlejówka legavit, et in castro Buscensi feria 2 post festum conversionis S. Pauli Apostoli roboravit, assecuratur super bonis Glinki in castro inferiori Leopoliensi feria 6 ipso die festo sanctorum Fabiani et Sebastiani martyrum die vigesima mensis Januarii anno 1775. Vide 96/1769 pertractationem Massae post p. F. Nicolaum Bieliński dapiferum Chocimensem.

116

1775, 27 stycznia we Lwowie

Iudicium querelarum dato in castro inferiori Leopoli feria 6 post festum conversionis S. Pauli proxima 27 Ianuarii 1775 agente syndico Simone Sokulski conventus Bernardinorum Leopoliensis causam processus contra Magnificos Strzemeskie ad iudicia tribunalia supremi gubernii remittit.

117

1775, 19 kwietnia we Lwowie

Contractus die 19 Aprilis 1775 inter oeconomiam urbi Leopoli et Andream Andzielowski pactus, vi cuius idem fundum terraqueum penes claustrum patrum Bernardinorum Leopoliensium situm, cuius limites in longi, tudinem et latitudinem determinantur, in emphiteuticam possessionem ad 30 triennia ea sub conditione aquirat, ut laudemium 8 flp et deinde census quotannis 16 flp persolvat, atque hunc fundum absque permissione et consensu oeconomiae nemini alteri quocumque titulo cedat.

118

1775, 10 lipca we Lwowie

Stanisław Zakrzewski miecznik płocki zeznaje cud za przyczyną błogosławionego Jana z Dukli nad swoim bratem uczyniony dato Leopoli die 10 Iulii 1775, oraz i inne świadectwa cudów i papiery do kanonizacji z Rzymu przysłane zapieczętowane.

119

1776, 15 listopada w Łucku

In curia regali Lucoviensi die 15 Novembris 1776 Magnificus Antonius Casimirus Jas-trzębski iudex terrestris Lucoviensis et syndicus conventus Bernardinorum leopoliensis bona sua iuri suo syndicali subiecta Magnifico Sebastiano a Długie Dłuski capita-neo Lucoviensi ac eius successoribus donat.

120

1777

Akta z procesu między konwentem bernardynów lwowskich a Stanisławem Bazdonew-skim o sporny grunt, bliżej nie określone.

121

1777, 1 lutego we Lwowie

Oeconomi urbis Leopoliensis dant consensum, ut Andreas Andzielowski fundum terra-queum, quem iure emphiteutico ab iisdem adquisivit, cedat Baroni de Bekien die 1 Feb-ruarii 1777.

122

1777, 1 lutego we Lwowie

Contractus dato 1 Februarii 1777 inter oeconomos urbis Leopoliensis et L. B. de Buc-khem initus, vi cuius idem fundum terraqueum inde a 19 Aprilis 1775 per Andream Andzielowski emphiteutice possessum, eodem iure et eum iisdem conditionibus acqui-vit.

123

1777, 3 kwietnia we Lwowie

Contractus die 3 Aprilis 1777 inter oeconomiam urbis Leopoliensis dominum Lipski pactus, vi cuius idem fundum terraqueum penes clastrum PP. Bernardinorum Leopoliensis situm, olim die 19 Aprilis 1775 per Andream Andzielowski iure emphiteutico acqui-situm, deinde ad L. Baronem de Buckhen a 1 Februarii 1777 cessum, eodem cum iure et conditionibus inde a 3 Aprilis 1777 ad 30 triennia sibi acquivit.

124

1777, 14 kwietnia we Lwowie

Contractus de die 14 Aprilis 1777, vi cuius Albertus de Buckhen adquisitum ius super fundum circa murum claustralem patrum Bernardinorum situatum ab Andrea Andzie-łowski iure. Emphitensis vigore contractus de anno 1775 die 19 mensis Aprilis, hoc omne et integrum ius suum in personam Martini Lipski erga solvendam ab eodem summam 110 transferre et transfundere sese obligat.

125

1777, 18 kwietnia we Lwowie

Apocha dato 18 Aprilis 1777, vigore cuius Georgius Adalbertus de Buckhen nobilem Martinum Lipski super persolutis 110 pro iure cesso super fundum circa muros claustrales patrum Bernardinorum Leopoliensium situm, quietat, nullam sibi nec successoribus suis ad eundem domino Lipski ratione praedicti fundi reservanda praetensionem.

126

1777, 3 maja we Lwowie

Oeconomia urbis Leopoliensis dato 3 Maii 1777 praebent consensum Baronii de Buckhen, ut idem fundum terraginis a se iure emphiteutico adquisitum, in rem domini Lipski eodem iure cedat.

127

1778, 11 listopada we Lwowie

Copia contractus inter oeconomiam civitatis Leopoliensis et Theodorum Filemonowicz respectu fundi vacui retro murum conventus Bernardinorum siti, et modo emphiteutico pro aedificanda domu a Theodoro Filemonowicz aquisiti dato 11 Novembris 1778.

128

1778, 27 października we Lwowie

Copia pro patribus Franciscanis vulgo Bernardinis. Ex caesarco regia teloniorum ministratione pro libera transvectione abusque solutione verum intus nominatarum ex anno 1778 die 27 Octobris Leopoli.

129

1780, 4 lutego we Lwowie

Contractus inter perillustrem dominum Sędzimirz scholasticum et generosum Bobowski syndicum conventus Leopoliensis 1780 die 4 Februarii ratione habitaculi in aedibus patrum Bernardinorum Leopoliensium erga solvendum annum censum 400 flp consecutus.

130

1780 we Lwowie

Magistratus urbis Leopoliensis nequit affirmare turrin aciater a monasterio Patrum Ordinis S. Francisci de Observantia Leopoli sitam, viam publicam suburbii Haliciensis circa civitatem tendentem, prospicientem, sumptu civitatis erectam suisse.

131

1781, 18 października we Lwowie

Fassio conventus Leopoliensis ad S. Andream Apostolum patrum Bernardinorum dato 18 Octobris 1781.

132

1782 we Lwowie

Tres copiae contractus ex 1782 inter oeconomiam civitatis Leopoli et Filemonowicz intuitu fundi, vetro murum conventus Bernardinorum siti, emphiteuticae ab Wojciecho Niedźwiecki per cessionem aquisiti.

133

1782, 31 grudnia we Lwowie

Fassio conventus Leopoliensis patrum Bernardinorum dato 31 Decembris 1782.

134

1783, 2 czerwca w Wiedniu

Obligatio super summam 299 fl rhen. et 30 /grz/, quam Caes. Reg. cupri, Mercurii vivi et sodinarum suprema cassa cum annua usura per 4,5 flor pro centum monasterio Leopoliensi Bernardinorum por canonizatione B. Joannis de Dukla exolvere obligatur dato Viennae 2 Iunii 1783 numero 14860.

135

1784, 4 lutego we Lwowie

Contractus dato 4 Februarii 1784 inter conventum Bernardinorum Leopoli et Joannem Sztamborski fabram cupri, quo is ahenum seu lebetim /kociołek/ antiquum restaurare fese, obligat.

136

1784, 13 lipca we Lwowie

Copia. Magistratus Leopoliensis dato 13 Iulii 1780 numero 228 ad requisitionem incltyi Caes. Reg. Districtus Leopoliensis officii dato 5 c. m. et anni, num turris ad viam publicam suburbii Haliciensis sita ad patres Bernardinos, an vero ad civitatem Leopoliensem pertineat 3 refert, candem turrim non esse sumptibus civitatensibus exstructam.

137

1784, 1 marca we Lwowie

Complanatio inter civitatem et conventum Bernardinorum Leopoliensis dato 5 Iunii 1622 respectu deductionis et coniunctionis muri novi a claustro Bernardinorum usque ad portam Haliciensem, duo exemplaria polonice et 3 latine. Extradita Leopoli 1 Martii 1784.

138

1784, 27 kwietnia we Lwowie

Luctio inter Martinum Lipski nomine conventus Bernardinorum Leopoliensium qua syndicum eorundem parte ab una, et Joannem Chodorowicz parte ab altera die 27 Aprilis 1784 inita, vigore cuius, postquam Joannes Chodorowicz habent a conventu

facultatem in fundo eiusdem aedificandi domum ita tamen, ut 10 ulnis a muro claustum circumdante distet, ille dum depositorium in scio conventu usque ad murum exstrueret, obstringit sese idem Chodorowicz assentiente conventu 8 ulnis a muro dicto depositorium amovere, et insuper proprio sumptu, ad abducendas aequas a muro claustrali canale lapideum exstruendi.

139

1785, 27 stycznia we Lwowie

Protocollon conscriptionem et respective dissolutionem ecclesiae et conventus Leopoli Bernardinorum ad S. Andream Apostolum, iuxta voluntatem et intentionem S. Maiestatis per decretum excelsi gubernii dato 27 Ianuarii 1785 officio circulari notificatam concernens. Formulare iuramenti praestandi a patribus religiosi Ordinis Bernardinorum Leopoli, occasione dissolutionis eorum conventus ad S. Andream Apostolum ad annum 1785. Consignatio rerum in culina, forasterio, refectorio.

DIE HANDSCHRIFTENPRODUKTION DER KANZLEI DES KLOSTERS SOWIE DER RUTHENISCHEN UND GALIZISCHEN PROVINZ DER BERNHARDINERPATRES IN LEMBERG ALS GRUNDLAGE DER ARCHIVSAMMLUNGEN

Die Bernhardiner kamen 1460 nach Lemberg. Nach der Teilung des Observantenordens im Jahre 1637 wurde das Kloster in Lemberg zur Residenz der Provinziale. Der Vorstand der ruthenischen und danach der galizischen Provinz hielt hier seine Kapitel ab und richtete ein Provinzialarchiv ein. Der Lemberger Konvent wurde 1785 aufgehoben. In der vorliegenden Arbeit wurden die Informationen über die Kanzleien rekonstruiert, die das Archiv des Klosters sowie der Ruthenischen und Galizischen Provinz bildeten, sowie ihre die Jahre 1460-1785 umfassenden Bestände.

Die Klosterkanzlei der Bernhardiner in Lemberg existierte von Anfang an (1460). In der Zeit ihres Wirkens produzierte sie Dokumente und ihre Kopialbücher, Choniken, Mortuologia, Personalbücher und -akten, mit dem Kult und der Seelsorge verbundene Akten, Wirtschaftsbücher und -akten. Zum Schutz der vorhandenen Dokumente übergaben die Bernhardiner sie oft den Kanzleien des Bischofs, des Offizials und der Stadt.

Mit der Gründung der ruthenischen Provinz 1637 und später der galizischen im Jahre 1784 entstand eine Provinzialkanzlei und ein Archiv mit Sitz im Bernhardinerkloster in Lemberg. Die Produktion der Kanzlei der ruthenischen und galizischen Provinz kann in hergestellte und angenommene Dokumente, Kopialbücher mit Dokumenten, Akten über stattgefundene Kapitel und Protokolle von den Sitzungen des Provinzialvorstandes, die ihr unterstehenden Klöster betreffende Akten, Rechnungsbücher, Personalakten der Ordensleute, die Korrespondenz der Provinziale und verschiedene Kanzlei- und Archivarbeiten eingeteilt werden. Die Kanzlei stellte verhältnismäßig wenig Dokumente aus, die meisten Dokumente wurden von außerhalb angenommen.

Im Sinne des Potsdamer Abkommens über die Repatriierung der polnischen Bevölkerung aus den Ostgebieten Vorkriegspolens verließen die Bernhardiner im Jahre 1946 das Kloster in Lemberg. Schon 1943 begann man damit, die Archivalien des Konvents sowie der ruthenischen und galizischen Provinz im Rahmen der bestehenden Möglichkeiten aus Lemberg in das Provinzialarchiv der Bernhardinerpatres in Krakau zu bringen.

Ryszard Skrzyński

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich